

BAJAI HONPOLGÁR

Flügelten Város- és Könyvezetvédi lap

1994. augusztus

V. évfolyam 8. (55) szám

Ára: 30 Ft



A BAJAI HÍRLAPIRODALOM TÖRTÉNETE

írta: Csapláros István (I. rész)

Hírlapnak nevezzük azokat a meghatározott időnként, rendszeresen és folyamatosan, megszábot előfizetési ártért megjelenő nyomtatott lapokat és füzeteket, melyek híreket, napi eseményeket közölnek.

A hírlap azonban irányítócélt is ad köze, tudományos ismeretét, polemizáló és magánlatú cikkeket is közöl. A hírlap mint ilyen, eszköze a művelődés terjesztésének. A hírlappal, mint a művelődés tényezőjével tehát foglalkozni kell annak, aki egy bizonyos közösség kultúrájának az útját újra akarja járni, hogy azt magyarázhassa. A magyarázás előtt kell járnia a magyarázandó tárgy leírásának, az anyaggyűjtésnek. Művelődési tényezőink közül a hírlapirodalom anyagát kívánom most összegyűjteni, leírni azt, ami van, hogy használgassák azok, akiket majd valamikor a kértés bővebben érdekel. Először Baja történetét előbb-utóbb is meg kell írni valakinek, s milyen jó lesz, ha az illető már kézzem kap fejezeteket.

Az előbb említett leíró szempont természetessé teszi azt, hogy ismertetsem a b. h. kültörténete leír, melyből fejlődik ki majd az explikatív belső h. története. Ez utóbbihoz különben is több idő és tér szükséges. Hírlapirodalmunk történetében három korosztak különböztetünk meg:

1. A bajai hírlapirodalom kezdete. (Rövid élettől hetilapok)
2. A fejlődésnek indult hírlapirodalom. (Tartós élettől hetil- és napilapok)
3. A fejlett hírlapirodalom.

L
A bajai hírlapirodalom születési éve 1857. Ez évben ugyanis az összes magyar lapokat megelőzően Medersitzky Ignác nyomdatulajdonos Bajner Handels und Gewerbe Zeitung címen német lapot adott ki, melynek Trics-Tracs címmel élelagnemléklete is volt, s mely két év múlva megszűnt. A lap jellemző az akkori Baja hatalmas kereskedő és iparos nevezetékének befű szükségletére. Alig szűnt meg az első lap, máris megjelent az első bajai magyar nyelvű hírlapkiírlet, a Bajai Közlöny mutatóványzáma, mely "a nemzeti műveltség, szellemi és anyagi jólét érdekében" jelleggel indult meg. 1860. újévtől kezdve minden vasárnap megjelent egy új terjedelemben, darabonként 1 krajcárért. Felélős szerkesztője



Kolmár József tanár. Kiadja Medersitzky. Február 5-től jellegje: "Addig éljen, míg a honnal él!" A Vörösmartyba szerelmes Kolmár választotta jellegének azoiban úgy látszik nem élt a bajai hírlap, mert június végén csendesen megszűnt, hogy helyet adjon az Aldunai Lapoknak. E hetilapot szintén Kolmár szerkesztette. Első száma megjelent 1860. július 1-jén. Sorsa elődjé: október 14-én megszűnt.

II. rész

A sok bukács nem keszértette el a bajai hírlapot, mint a négyes a rossz diákok. Újra helyreállt: élni akart! Most Bajai Hírlapnak hívták, de volt hírlap és ez a lényeges. Október 15-én keletkezett és Sebők József szerkesztette 1861 végéig, amikor megszűnt. A hírlap szűlei, a tölke és a vállalkozó természetű szerkesztők megunták a sok bukácsot és pihenetnek a rossz diákok, a bajai hírlapot egész 1866-ig.

1866-tól kezdve állapodás volt hírlapunk egy-két éves szünetekkel. 1866. január 1-jén indította meg Bándi János az Alvidéki lapokat. Hetilapunk először havonként háromszor jött a közönség elé Joanovits György kiadásában. Július 1-től kezdve már egyéves csütörtöki hetilap; megszűnt augusztus 30-án. Utódja az októberben keletkezett Bácskai Hírlapok c. hetilap, melyet Holuy Mátyás szerkesztett és Paul Károly adott ki. (1866. december) Első lapunk német számlap volt. A kereskedő és iparos számlap után Baján írják az első magyar postai számlapot. Címe: Magyar Post Közlöny. Szerkesztette és kiadta Joanovits Paul nyomdáján. Keletkezett 1867. május 20-

án, megjelent azokon a napokon, amikor ma a katonáknak szoldot fizetnek. Középnagyságú fél íven 4-rét. 1868-tól folytatása a budapesti Posta Közlöny. 1872. június 1-jén indítja meg Aranyossy Lajos és Schön Bernát a Paul-féle nyomdában a Bács-Bodrogot. Szombati 4-rét formájú hetilap. Nem tudni, hogy a közönségben vagy a szerkesztésben volt a hiba, de ez a lap is elődjei mintájára csakhamar kiszűnt. (1872. végén)

A Baja 1874. január 4-én indult meg Dömötör Zénárd főszerkesztésében. Paul Károly nyomdájában kis íven, 4-rét. Júliustól közepnagyságú íven, fvrét. 1876-tól Margalits Ede szerkesztő, 1879-től pedig Jurkovits Ottmár a redakció vezetője. Szerkesztők közül meg kell említenünk még Erdélyi Gyula, Csarba Ferenc és Bartsch Samu nevét. Az 1878. január 1-jén alapított Bajai Közlöny már hetenként kétszer, vasárnap és csütörtökön jelent meg. A tulajdonos szerkesztő Erdélyi Gyula, akit nem rettent meg a Baja konkurenciája. 1878-ban városunkban tehát már két hírlap is létezik egyszerre.

III. rész

A Bajai Közlönyt a Streitsz-testvérek nyomdájára adta ki. A Bajai Közlöny első izmos terméke a bajai magyar sajtónak. 40 éves múlt után Podor Károly szerkesztésében, mint hetilap fejezte be életét 1918. végén. A Bajai Közlöny tőrsége darabig a Bajai Figyelő, melynek mutatószámja a bajai hírlapolvások 1882. karácsonyi meglepetése volt. E vasárnapi hetilap szerkesztője Hegyessy Kálmán április

1-től Olay Lajos ügyvéd, május 27-től Inczedy László a szerkesztő, akinek vezetése alatt 1884. Péter és Pál napján jelent meg az utolsó szám.

Ugyancsak ebben az évben volt a Bács-Bodrog vármegye monográfija szerint Baján egy szerb nyelvű lap, a Neven. Sajnos a lapról bővebben nem tudok még mondani. A szifárd léptekkel haladó Baja Közlöny versenytársaként jelentkezik 1885-ben a Baja és Védke, mely mint a lapnak a címe is mutatja, a város környékén is szeretett volna gyökeret verni. A közhasznúnak mondott társadalmi hetilap két mutatószámával próbálta igazolni a kedélyeket. Először július 7-én, másodszer 18-án. Augusztus 6-tól kezdve csütörtöki hetilap. Szerkesztő és tulajdonos Dujmovits István, kiadja Streintz és Streintz és Eschenloch könyvnyomdája. A lap a néptanítónak 2 frt. engedélyt tett az évi előfizetésből. Valószínűleg gyengéd terjesztésére... buzdítással. Ez a lap is néhány hónapos lézengés után eltűnt.

A verseny azonban megmaradt. Most Drescher Rezső ügyvéd készíti el Nénay Lajos nyomdájában a Bajai Híradó 1886. szeptember 5-i mutatószámát. A lap október 3-tól kezdve jelenik meg, vasárnapi hetilapként 8, 12, 14 lapnyi terjedelemben. A Bajai Híradó az első többéves hírlapunk. Megszűnt 1887. július 3-án. Most 11 évig egyike a Bajai Közlöny.

Végre 1898. január 30-án kap egy életörös pályázatát a Lemberger Ármán szerkesztette Bajai Hírlapban. B társadalmi hetilap 1916. január 1-jén Nemes József szerkesztésében politikai lappá vedlett és vasárnapon kívül csütörtökön is megjelent. Utolsó

általán ismert száma 1917. december 29-i. Végre a mostan élő hírlapszerkesztők nesztora Fodor Károly, Rotschild Zsigmondnál kiadja az első bajai napilapot, a Bajai Friss Újságot. Az első szám 1901 szeptember elsejéről való. 1902. április 3-ától kiadó Székely Viktor és Rotschild a főmunkatárs. Megszűnt 1904-ben.

III.

A Bajai Független Újság úgy tekinthető, mint a hírlapirodalmunk harmadik korának megindítója. Vele a politikai pártlétélés vonul be a bajai hírlapba. Idéig is voltak már politikai és társadalmi sz. lapjaink, de politikai párt, vallás mint vezető szempont alig volt ismeretes. A Bajai Független Újság a bajai függetlenségi és 48-as párt hivatalos közlönye. Szerkesztő Reich Aladár és Szirmai Vidor. Először 1901 október 19-én jelent meg. Szombati hetilap. 1914-ben, mint politikai lap hetenként négyszer hétfő, kedd, szerda, szombaton jelent meg Erdős Lajos szerkesztésében. 1914. december 30-án megszűnt. 1921. elején Fodor Károly hozza új életre. Ekkor polgári napilap.

A Bajai Független Hírlap Szirmai Vidor negyvennyolcas évi politikai napilapja. Első szám 1905 május 7-én, az utolsó 1907 december 31-én jelent meg. (Kazal József féle könyvnyomda terméke.)

A szomorú emlékeztető első számú Baja és Vidéket követ egy újabb hasonló című lap, mely szerencsésebb sorsú mint elődje.

A Baja és Vidéket Rotschild Zsigmond szerkesztette. Megjelent szerdán és szombaton. Cserniczek Imre tulajdonos kiadásában, először 1906. november 24-én. 1907. áprilistól kezdve hetilap.

1919-ben a keresztény nemzeti ellenállás megtereti az Új Élet c. napilapot. Borocz Kálmán ügyvéd és vitéz Fehérvári Dezso tanár szerkesztők kezében. A lap 1923. október 24. óta Bajai Újság címet vett fel, s ma a katolikus irányzat képviselője. A szerb megszállás idejéből emlékszem a Kacsica c. vicclapra, (melyben nagybírtyam karikaturálja is megjelent mint fotballbíró). E lapból sajnos nem tudtam meg példányokat tanulmányozni.

A megszállás utolsó napjaiból való az Előre c. lap, mely mintaképe annak, hogy mennyi mindent bír el a papír. E lap annak a kicé, de hangos térségünk volt a szócsöve, mely a magyar hűségnek bevonná első Baranyai - Bajai köztársaságot akart. Felelős szerkesztője Nemberger József. Minden sor a bevonuló katonák ellen lézít. A lap tartalmazza még a bajai ideiglenes tiltakozottság névsorát is, de jóízűlésem intákozik az ellen, hogy felsoroljunk őket. E főmédvény természetesen az első számmal a másvilágra költözött.

A *Baja-Bácska* c. lap

1925. évfolyama alapján közreadja:

Jász Anikó

MIRŐL TÁJÉKOZTAT EGY 100 ÉVES ÓVODAI FELVÉTELI NAPLÓ?

Kezembe került a Baja-felsővárosi óvoda felvételi naplója az 1884-1894 évek közötti évekről. Weress Ilona óvodón gondosan és következetesen vezetett naplót.

Évente sorszámozottan az érkezők sorrendben szerepelnek a felvett 3-6 éves korú gyermekek. Nevükön kívül tartalmazza a születési helyet és időt, vallását, any-

nyelvét, a szülők nevét és foglalkozását. Első benyomásra feltűnő az évente felvett nagy létszám. Elgondolkodtató, hogyan boldogult a nap során ennyi gyermekkel. A naplóból nem tűnik ki, hogy volt-e segítő munkatár. Külön feladat lenne ennek feltérképezése.

Íme néhány szemléltető és elgondolkodtató számadat a napló alapján:

Tanfásítási év	Felvettek száma	A szülők foglalkozása Ipar Keresk.	alk. napsz. ???	A gyermek vallása Rk. Prot. Gkd. Izr.						
1884 - 1885	76	37	5	8	17	8	53	-	2	20
1885 - 1886	159	57	25	30	19	20	101	4	5	44
1886 - 1887	115	58	15	21	11	10	92	2	2	19
1887 - 1888	121	63	13	22	14	9	97	-	4	20
1888 - 1889	145	74	22	15	30	4	118	-	4	23
1889 - 1890	130	62	16	16	35	1	105	6	1	18
1890 - 1891	116	67	10	10	24	5	98	4	1	13
1891 - 1892	75	40	5	10	20	-	65	2	2	6

Az utolsó év csak részadatokat tartalmaz, a folytatás egy másik naplóban lehet, ami valószínűleg elkallódott.

A napló adataiból a családok szociális helyzete is kiemelhető. A bejegyzett adatok szerint az évi "tanfj" gyermekenként 20 krajczár.

Élég nagy azoknak a száma, akik szegénységi bizonyítvány alapján mentesültek a tandíj befizetése alól. A 8 év átlagában 45% a mentesítettek száma. A másik feltűnő az évközi fluktuáció. Ugyancsak 8 év átlagban a beírtak 14%-a maradt ki az óvodából elhalálozás miatt.

Érdekes a szülők leleménye a gyermekek nevének kiválasztásánál ebben az időszakban. A napló 8 éve alatt 127 eltérő keresztnevet szerepelnek a naplóban.

Szemléltetéssel is érdekesség címén néhány ma már ritkábban használt keresztnevet:

Adolf *** Ágoston *** Ármin *** Bogdán *** Cornélia *** Elinor *** Eleonóra *** Elvira *** Frida *** Ferdinánd *** Hugó *** Izabella *** Izidor *** Izso *** Klótidá *** Klementin *** Leopold *** Nándor *** Náni *** Paulin *** Poldi *** René *** Szofi *** Vikki *** Zelemér *** Zorina

Néhány érdekes változatban

használt név:

Mária - Mari - marika - Marcsa
Júlia - Julianna - Julcsa
Katalin - Káta - Kati

A magas óvodai létszám egyik oka az óvoda nagy kiterjedésű vonzáskörzete. Már csak az érdeklődés feltételezhető, ahonnan a bejáró óvodások származnak:

Ács u.	Bátrány u.	Bor u.	Cigány u.	Csillag u.
Deszkás	Elefánt	Fehérvő	Feketesas	Flórián
Fő u.	Fé. sor	Határ	Határ sor	Honvéd
Hentes	Hangász	Harangláb	Kisbuda	Kádár

Lámpa	Mészáros	Méntelep	Mező sor	Pesti út
Pesti sor	Rezsű u.	Sas	Síp	Sóház u.
Sóház	Sóház u.	Szentistván	Szentjános	Szentjánosi u.
Sztyegy u.	Tóth u.	Téglás u.	Téglás sor	Téglaház u.
Újvilág u.	Új sor	Vásártér	Virág u.	Zsidó u.
Zsidótemplom				

Végrehajó _____ 1
 Összesen _____ 79

Az óvoda naplójának adataiból a városunk vezetői hatásköri is fény derül. A gyermekek születési adatait elemezve, ha a beírt 3 éves gyermek nem Baján született, akkor a család 1-3 éven belül telepedett le Baján. Ezekre figyelemmel 1880 és 1891 között az óvoda körzetében 79 család telepedett le, nem számítva bele a később Bajához kapcsolt Szentistvánról a városba költözőket.

Nem érdektelen a betelepültek foglalkozása, a családok száma:

Asztlas	2
Csizmadia	2
Hajós	2
Irnök	1
Katonazenész	1
Lóalkusz	1
Napszámos	10
Postamester	1
Szabó	1
Szesszőző	1
Utazó	1
Vasalónő	1

Zenész	3
Borbély	1
Cigány	1
Halász	2
Kárpitos	1
Lakatos	2
Molnár	2
Órmeester	1
Sütőmeester	1
Szolga	3
Táncoktató	1
Üzömeester	1
Vendégfogó	3
Ismeretlen	7
Gyógykovács	1
Hivatálnok	2
Kereskedő	2
Borkereskedő	1
Fakereskedő	2
Gabonakereskedő	1
Gombkereskedő	1
Üvegkereskedő	1
Téglás	8
Téglágető	1

A betelepültekből Róm. kat.: 61 — szerb: 2 — Izr.: 16 család

Származást tekintve a családok 49 helyeségből érkeztek városunkba és kezdtek meg tevékenységüket.

Kiemelve — a környék községein kívül — néhány származási helyet:

Apatin, Bród, Buda, Bécs, Csurgó, Kolozsvár, Kula, Obecse, Palánka, Pozsony, Szabadka, Szlovénia, Ternesvár, Titel, Topolya, Újvidék, Vukovár, Zenta, Zimony, Zombor, Zsalyka.

A betelepültek névszerinti felsorolása ebbe a rövid elemzésben, és itt most talán érdektelen. Eltekintem a leírás közül a városzerte ismert nevek megalapításától is. Azt hiszem, ez talán az érdekelte vagy érintett családokat érdekelné.

A napló további ízeze is meghaladja lehetőségeimet, de nem is lehet célom. Mint várostörténeti dokumentumot átadom városunk múzeumának.

Biczók Sándor

Ül: Egy volt óvodától megadtam, hogy az óvoda a Rákóczi u. és határ u. sarkán volt.

A BÚCSÚ

A búcsú ügyehár, a plébániatemplom védszentjének a tiszteletére, a szent nevenapján tartatik. Így volt ez régen a két világháború között is.

A népek vidáman készülődtek az ünnepre. Az asszonyok sültöket, fűztek, a férfiak elővették az új vasárnapi csizmájukat és "subiszkolták", jó nagyokat köpve rá, hogy szép fényes legyen. A gyerkőcök öntözőkannából locsolták a ház előtti járdát, az öregszülék a lányok rokojait vasalgatták. Mivelhogy a közeli s távolabbi falvakból rokonok, jóbarátok jönnek a búcsúra.

Az illetékes szentnek -Isten bocsássa meg- az ünnepségnek csak a nyitánya jutott. Mármost a szagosmisa. A misén ugyanis szappantól-kőlinivízről illatozott valamennyi fehérnép - kivéve a ódányiakat. Az asszonyok fiatalabbjai égszínűek, rózsaszínű orgonailila, almaöldöl, a virágzó fiarinc-

negyvenesek bordó, gesztenyebarna, violaszín, ezüstszürke brokátban pompáztak. Nyakukban Ferencjóska-pompákból meg féldrágakövekből művészi szien összeötözött éksesség, kinek arany, kinek ezüst. A híres-nevezetes Batányi úr kezemenakája.

Amint a gyönyörű menyecskék magassarkú gombos cipellőikben végigkopogtak a templom padlatán, a tisztelendő szentbeszéde is eladakt egy lélegzetvételyit. Hát a pap is ember, így teremtette a Mindenható.

"Szent István királyunk! Atyánk és apostolunk! Aki szeretlél, értetlél és vezényeltél bennünket! Aki szívünkbe a keresztyénység virágát ültetted, kezidnek dolgozni tanítád, nézz le dicsőségese honából és figyelj, nemzedet kérelmére." (Balázságy Petra századeleji imádságkönyvéből.)

— Így s ezenmód tovább könyörgött a tisztelendő atya, az orgona zengett, a

kántor énekelte, a nők hosszú pilláik alól lesegették a másik cicomáját. A sűrűvérű férfiak pedig a nőket lesegették. Mire felhangzott az "Ite misa est" "Menjetek békével" már malasztos hangulat uralkodott el a gyülekezeten.

Következett a korzó az árusok sátrai közt. Mézeskalács-szivet, selyemkendőt, cukor rózsafüzért, gyöckérpipát, meg egyéb vásárukat ajándékoztak egymásnak a nevezetes ünnepnap emlékére.

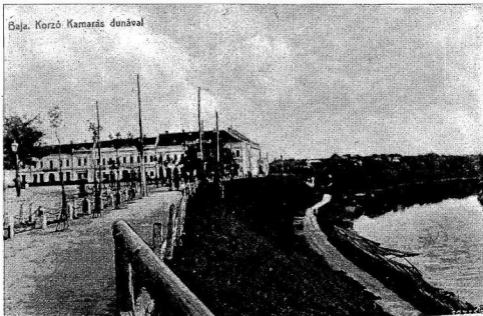
Végre otthon a köszöntés "Isten, Isten!" sligovicával Pistára, Sztipóra, Steffere. És az eszem-iszom nagy bőséggel.

Mire beakonyult, mire a kocsmái bábra hangoltak a cigányok, forró lett a levegő. A tréflakozásban az életöröm gyűlékony elektromos szikrák pattogtak.

Bizonny elég volt egy fekete szem-pár mosolya, a másik legény nőtája, akár semmi, hogy elkapodják az a bizonyos bácsika bicscsa. Virusból, talán soha nem gyűlölségből.

Egy ilyen csillaghalullásos éppen fiavérem, Pósta Bekény ifjú segédorvos ügyelt a bajai kórház sebészeten.

Baja. Korzó Kamarás dunával



Tajtékos lovak húzta szekeren két vérbefagyott embert hoztak be a kápatos jócímborák. Egyikük derek negyvenes gazda, másikuk fiatal, de keménykötésű. Apa meg a fia estek egymásnak, vallotta csaknem síruja a vérző orrú tanítóúr, a komájuk. Kis-doktor fivérem nagy gonddal összfoltozta a két halálún lévő, bevitette a kórterembe, nővért rendelt melléjük. Majd a kíséret tagjait vette kezelésbe - már, aki hagyta magát. Ott gurnyaszottak némán a folyosón várva a Sors fordulását. Tömény pálinkabűzt lehettek ki, keresztzuhatot kellett csinálni.

Hajnaltájt fivérem csendesben benyitott a kórterembe. A nővére bölintott: minden rendben. Az apa ébredezett. Oldalfordult. Igencsak ismerősnek tűnt neki a másik ágyon a bepólyált fejű alélt betegárs. Kínlódvá felkönyökölt. Íme fényleg az elsőszülöttje... Félhődült.

- Doktor úr! Mondja meg, ki tette ezt a gyermekemmel! Mondja meg doktor úr, ki volt ez a vadbarom? A belét ontom ki a gazembernek!

Két hét múltán apa s fia saját lábukon, épségben és egytértésben hagyták el a kórházat. Néha azt gondolom, ilyesmikért csúfolat bernin-ket országsterze bácskai bicskásnak...

Külley Lea

ÚJ FESTMÉNY A VÁROSHÁZÁN

Az elmúlt négy év alatt mindössze egyetlen műtárgyat vásárolt a bajai önkormányzat: egy Bernhart Sándorról készült olajfestményt.

A díszpolgári cím adományozásáról szóló önkormányzati rendelet értelmében Baja város új díszpolgáiról festményportré készül és ez a városháza dísztermében kerül elhelyezésre. A jelenlegi ciklusban eddig egyetlen díszpolgári cím adományozására került sor: dr Bernhart Sándor, a város egykori polgármestere kapott posztumusz díszpolgárságot.

A portrét a bajai származású, jelenleg Badacsonytomajon élő festőművész, Udvardi Erzsébet készítette el gondos előtanulmányok alapján. A mű április végére készült el és a május 2-i testületi ülésén mutatta meg a festményt a képviselőknek Éber András polgármes-

ter. A 76x124 cm-es képen Bernhart Sándor 2/3-os portréja látható: díszmagyarba öltözött egykori polgármester feszes tartással áll a lobogó nemzeti színű, és a címerrel díszített bajai zászlók előtt.

A megörökített mozdulat hiteles, hiszen fénykép is őrizi, amely beiktatási misét követően készült a Belvárosi templom előtt. A művészno egyébként átnézte a bajai múzeumban őrzött összes Bernhart fényképet az előkészítés során. Ugyancsak említést érdemel az a tény, hogy egy másik vázlat is elkészült, amelyen az volt látható, hogy Bernhart Sándor elhagyja a Városházát.

A festmény hamarosan végleges helyére kerül, de jelenleg is megtekinthető a polgármester hivatali szobájában.

Schmidt Antal

BAJAI ARCKÉPCSARNOK



BIROS LAJOS

(1929 - 1993)

Biros Lajos született Biros Lajos Gyomai néven 1929. november 25-én Gyomaiban. Apja a hírlap 1895. évi első füzetében szerkesztő volt, de a második világháború alatt egy ideig szünetelt a lap kiadása. Biros Lajos a szülővárosában érettségizett, majd a Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerzett jogi diplomát. Számos országban szolgált külkereskedelmi szolgálatban.

Megismerkedett Biros Zoltán Sándor költővel, aki a Magyarországi Munkásmozgalmat vezette. Biros Lajos is részt vett a mozgalomban, majd a Magyarországi Munkásmozgalmat vezette. Biros Lajos is részt vett a mozgalomban, majd a Magyarországi Munkásmozgalmat vezette.

1929. november 25-én született Gyomaiban. Apja a hírlap 1895. évi első füzetében szerkesztő volt, de a második világháború alatt egy ideig szünetelt a lap kiadása. Biros Lajos a szülővárosában érettségizett, majd a Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerzett jogi diplomát. Számos országban szolgált külkereskedelmi szolgálatban.

Apja a hírlap 1895. évi első füzetében szerkesztő volt, de a második világháború alatt egy ideig szünetelt a lap kiadása. Biros Lajos a szülővárosában érettségizett, majd a Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerzett jogi diplomát.

Ján katolikusnak fogyerzék be az anyakönyvbe.

Felcserélték bolton fogalkozási bűnyia segítségével, a Győr utában nyitott szaktócsoporthoz szerkesztett, alkalomszerűen a szabványos mesterséget is folytatta.

A második világháború vége felé behívták katonának. Örmesterként szolgált a bajai Duna-hídnál. Jé székkel jobbszélte egyetlen fát — és annak barátait is — arról, hogy 1944-ben a levelekkel nyugatra menjen. Ugyanakkor érzékeltése hibás működésnek tulajdonít, hogy amikor a visszamérít, bujkáló vagy civibbe öltözött katonákat az orosz csapatok parancsnoka felkérte, hogy szólítsa fel, ő maga csegett azt ennek a felhívásnak. A szék rendház udarába kellett gyökereznie. Így, amikor Bácsalmásra vitte, és sora többé nem hallottak róla. Eltűntnek nyilvánították.

Biros Lajos — a kisvárosi népszerűségével — a korszakban a legrosszabb nevelő volt, amelyet a köznevelési törvények szabályoztak.

1945. június 1-én a Magyarországi Munkásmozgalmat vezette. Biros Lajos is részt vett a mozgalomban, majd a Magyarországi Munkásmozgalmat vezette.

Biros Lajos a szülővárosában érettségizett, majd a Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerzett jogi diplomát. Számos országban szolgált külkereskedelmi szolgálatban.

1929. november 25-én született Gyomaiban. Apja a hírlap 1895. évi első füzetében szerkesztő volt, de a második világháború alatt egy ideig szünetelt a lap kiadása. Biros Lajos a szülővárosában érettségizett, majd a Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerzett jogi diplomát.

Apja a hírlap 1895. évi első füzetében szerkesztő volt, de a második világháború alatt egy ideig szünetelt a lap kiadása. Biros Lajos a szülővárosában érettségizett, majd a Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerzett jogi diplomát.

1929. november 25-én született Gyomaiban. Apja a hírlap 1895. évi első füzetében szerkesztő volt, de a második világháború alatt egy ideig szünetelt a lap kiadása. Biros Lajos a szülővárosában érettségizett, majd a Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerzett jogi diplomát.

Apja a hírlap 1895. évi első füzetében szerkesztő volt, de a második világháború alatt egy ideig szünetelt a lap kiadása. Biros Lajos a szülővárosában érettségizett, majd a Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerzett jogi diplomát.

dapstent unokánóvértől, Kolmann Andrástól lakott, a Mátyások híján. Unokái testvéreként félt. Bajai bácsi zsidó volt és feleségével — Marikával — együtt Buzdapestről előbb Bécsbe menek, majd egy év után Chibben telepedtek le. A dél-amerikai államban kavicsbánya-tulajdonosok viszonylag tehetősek emberek lettek. Két évig volt Buzdapestben, egyetem hallgatója, majd Kolmann rokonságának biztatására — akik magukhoz akarták vezetni és tanítani — és a mindinkább tiszta formát öltő politikai jelentőség miatt, embercserémpéz segítségével, megrögzött külföldire távozik. Tiltott határátelérést követően, a nyugati határ közelében rátaaszítják és elpöklek. Két évig fogsorban tartják, személyes szabadság nélkül. Közvetlenül az szabadságvesztésük idején, Chiffa György néven azgrumfusszal együtt külföldre, Müncheni Egyetem felé, a Müncheni Népközpári Művészeti Egyetem felé, a müncheni egyetem felé, két évig fogsorban tartják, személyes szabadság nélkül.

1945. június 1-én a Magyarországi Munkásmozgalmat vezette. Biros Lajos is részt vett a mozgalomban, majd a Magyarországi Munkásmozgalmat vezette.

Biros Lajos a szülővárosában érettségizett, majd a Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerzett jogi diplomát. Számos országban szolgált külkereskedelmi szolgálatban.

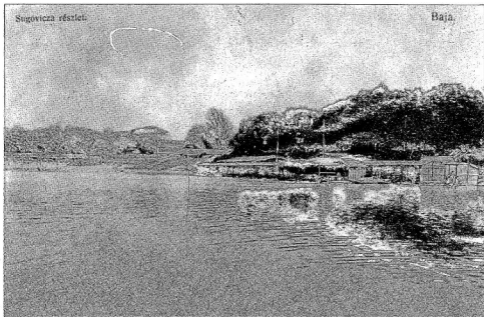
1929. november 25-én született Gyomaiban. Apja a hírlap 1895. évi első füzetében szerkesztő volt, de a második világháború alatt egy ideig szünetelt a lap kiadása. Biros Lajos a szülővárosában érettségizett, majd a Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerzett jogi diplomát.

Apja a hírlap 1895. évi első füzetében szerkesztő volt, de a második világháború alatt egy ideig szünetelt a lap kiadása. Biros Lajos a szülővárosában érettségizett, majd a Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerzett jogi diplomát.

1929. november 25-én született Gyomaiban. Apja a hírlap 1895. évi első füzetében szerkesztő volt, de a második világháború alatt egy ideig szünetelt a lap kiadása. Biros Lajos a szülővárosában érettségizett, majd a Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerzett jogi diplomát.

Apja a hírlap 1895. évi első füzetében szerkesztő volt, de a második világháború alatt egy ideig szünetelt a lap kiadása. Biros Lajos a szülővárosában érettségizett, majd a Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerzett jogi diplomát.

Apja a hírlap 1895. évi első füzetében szerkesztő volt, de a második világháború alatt egy ideig szünetelt a lap kiadása. Biros Lajos a szülővárosában érettségizett, majd a Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerzett jogi diplomát.



A KÉP JOBB OLDALÁN LÁTHATÓ FURCSA ÉPÍTMÉNY VOLT A SZÁZADFORDULÓN BAJAI USZODA. HÖLGYEK ÉS URAK EGYMÁSTÓL ELKÜLÖNTVE HÚSÓLHETTEK ITT. DE EGY CSINTALAN KORABELI VISSZAEMLÉKEZÉS SZERINT A DESZKÁK KÖZÖTT RÉSEK IS VOLTAK...

Bennmaradt az egyetemen, tagja lett — előbb tanársegédként — a tanári karnak.

Amikor meghívást kapott Concepcion egyetemi város paleontológiai tanszékére, elkészítődött a fővárosból. Jelentős, tettekben megnyilvánuló szerepe volt abban, hogy egy pár év elteltével öt egy önálló földtani tanszékot hoztak létre. Egyetemi oktatói és számonvevő kutatói munkássága során jelentős felfedezéseket tett, nagy gyűjteményt hozott létre. Kapcsolatokat épített kis amerikai és európai egyetemekkel, ez utóbbiak közül elsősorban a bonni és a kieli őslénytani tanszékkel. Évtizedek munkája nevét a tudományos világban Lajos Báró Bagóczy névvel ismertté tette. Családneve mellé felvette szeretett édesanyja vezetéknevét, akit Chileben vendégül látott, és észak-amerikai útra is elvitt.

Negyvenéves iskolai találkozására hazajött Bajára, akkor már tülloslyos volt. Betegsége szűkítette cselekvését, már nem járt előadni a Santiago de Chile-i egyetemre, és 1983-tól súlyos állapota miatt tevékenységét már csak az egyetemi oktatásra és kutatásra korlátozta.

Nem volt négyüzlős, és agglagány maradt, minden idejét a tudományok és kedvteléseinek — a halászatnak és vadás-

zatnak — szentelte. A természetudós és természetbarát, az egzakt fogalmakkal dolgozó tudományos kutató humán érdeklődésű — elsősorban irodalombarát — is volt. Omar Khajjam perzsa költő legkellemesebb életfelfogásokat, hangulatokat tükröző panteisztikus szellemű verseit különösen kedvelte és értelmezte.

1991-ben látogatott utójára haza, édesanyja és rokonai körében töltötte idejének nagy részét. A haja még koromfekete volt, csak a fülei töve körül őszült egy kissé. Az volt a terve, hogy amikor majd 1994-ben nyugdíjba megy, végleg hazajön szülővárosába, Bajára. Arra végyott, hogy tárgykörére vonatkozó ismereteinek összességéből hazai egyetemeken — a helyi Pollack Mihály Műszaki Főiskola Végzettségkódási Intézetében — geológiai stúdiumokat tartson. Ithoni beszélgetései során végzettszerűen említette meg: ha meghal, Baján, a kiscsávolyi temető sírja homokjában szeretne megpihenni.

Sajnos halála hamarosan bekövetkezett, az infarktus géget vele. 1993. augusztus 24-én, életének 64. évében Concepcionban elhunyt. A chilei állampolgárságú geológus professzor hamvait hazahozták Bajára, és 1994. április 8-án helyezték el végka-

rata szerint a kiscsávolyi temetőben örök nyugalomra.

Báró Lajos tanulással szerzett tudását életmunkák kutatómunkájával bővítette. Tudományos feltárásra, gyűjtésre szervezett utazásaival — amelybe bevonta érdeklődő egyetemista tanítványait is — keresztül-kasul végigjárta Chilét. Az ország melletti szigeteket is, hiszen a legkedvezőbb hely a fosszilizálódáshoz a tenger. Ennek következtében a földérész jó ismerőjévé vált. Elsősorban paleontológiai (őslénytani) kutatásokat végzett. Az úgynevezett ősmaradványok vagy fossziliák (kövületek) egyedülálló bepillantást engednek az evolúciós folyamatokba, nyomom követhető tanulmányozásukkal az élet fejlődése. A földtörténeti múlt elővilágát kutató tudós által az üledékes kőzetekbe zárt ősléleti és ősnövényi maradványokból a geológus ki tudja számítani a bezárt kőzetek földtani korát, egykori fekvését, így a mikrofossziliákat a kőolaj- és földgáz-kutatásban indikátorként használják.

Amikor megrendezték Chileben a harmadik nemzetközi geológiai kongresszust, a résztvevő külföldi paleontológusok és más tudományágak képviselői, valamint egyetemisták ellátogattak Quiriquina csa-

des-Gocéni szigetre, a „gyíkok völgyébe”, hogy megismerkedhessenek azoknak az őslényeknek a maradványával, amelyek egy távoli korszakban egyedül lakói voltak a szigetnek. Az expedíciót vezető magyar származású tudós, Bagóczy Bíró lajos, a concepcioni egyetem paleontológiai professzorának vezetésével ott megtekintették egy kiállítás azon leleteiből, amelyeket a szigeten eddig feltártak. Bemutatta az őslénymaradványokat és tanulmányozták az ott található kőzeteket, amelyek a világ számos országában ismertek archeológiai jelentőségük miatt.

Bíró professzor rámutatott arra, hogy Darwin is megemlítette a sziget történelmi gazdagóságát. A nagy természetű ös 1835-ben volt Quiriquinán és azóta számtalan tudományág képviselői tanulmányozták ott a kőzeteket, hogy megismerkedjenek az őslény-maradványokkal. Sok előírtyi ez a szigetén, közöttük a Plesiosaurus Chilensis, egy tengeri hüllő, mely kb. 65 millió évvel ezelőt pusztult ki. Ezek az állatok meglehetősen nagy termetűek voltak, hat-hét méter hosszúak. Egy -telésére hasonlítottak, de páncél nélkül. Két pár uszonyuk, nyakuk és nagy farkuk volt. Hősevők voltak, halat ettek és közösségben éltek más hüllőkkel, mint ma a tengeri farkasok. Ezek a hüllők kijöttek a szárazföldre is.

Ennek nyomait fedezték fel Coocholgúán, San Vicentén, Pencoá, Lirquén és Concepcionon.

Bíró professzor, aki hivatásának szerelmese volt, számtalanszor felkereste Quiriquina szigetét, mely egyike az ország legjobb geológiai és paleontológiai lelőhelyeinek és több száz őslénymaradványt tárt fel ott.

Ő volt az egyetlen a tudományágban, aki teknősráilkapocot talált San Vicentén. A lelet a fő kretákora tehető, úgy 65 millió évvel ezelőt, amikor előntek a dinoszauruszok, a nagy termetű hüllők, amelyek a földön éltek.

A tudós által szakszerű, gondos feltárással begyűjtött és tudományos vizsgálatra érdemesnek tartott fossziliák száma — amelyeket katalogizált — több harmincezerrel, ezmei értéke egymillió dollár. A felsőkréta kor leletei egyedülálló tudományos értékek.

Őslénytani kutatásainak eredményeit jól alkalmazta a rétegtanban, és a földkéreg szerkezetében. Ő volt az a jó előadókészséggel rendelkező professzor, aki egyetemi előadásával lebilincselte hallgatóit, aki első között szorgalmazta a geofizika tantárgy egyetemi oktatásának bevezetését. Irtván, hogy a nyersanyag, a víz, az energiaburkolók kutatása, a föld-

regési veszélyeztetettség vizsgálata és a környezetvédelem a tudományág nélkül megoldatlan marad. Kapcsolatban állt magyar szakemberekkel, ismerte és becsülte alapos képzettségüket, tudásukat. Arra törekedett, hogy bevonja a magyar szakudósokat a concepcioni egyetemi oktatásba, nem rajta múlt, hogy szintén ellenére ez nem sikerült.

A „Magyar Geofizika” 35. évfolyama I. számában Polcz István rövid nekrológot írt a magyar származású, bajai születésű geológus-paleontológus chilei állampolgárságú tudósról. Többek között így méltatta:

„Bíró lajos professzor (az ottani névhasználat szerint Lajos Bíró Bagóczy) világhírű tudós volt, de sobasra felejtette el, hogy egy hányatoit történelmi kis nemzet fia és ez számára külön felelősség az idegen világban. Ezt az elvárást magas fokon teljesítette, neve őslénytani kutatási eredményeiben fennmarad. Concepcioni lakása, könyvtára és tigas szép tanzéki szobája egy kis Magyarországot volt, tanúságot téve lakandatlan magyarságtudatról.”

Az idei év októberében — róla és társairól — nemzetközi földtani kongresszus rendezve emlékeznek meg Chileben.

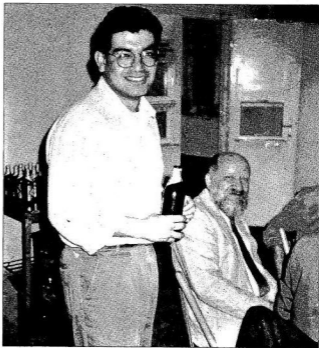
Bánáti Tibor

VISZONTLÁTÁSRA XAVIER!

Több, mint két évet töltött városunkban Xavier Morales, az amerikai Beke Hadtest tagjaként. A városvédő és Városnépítő Egyesület meghívására jött el hozzánk, a Polgármesteri Hivatal fizette lakbérért, indít pedig az Alsó-Duna-Völgyi Környezetvédelmi Felügyelőség biztosított számára. Sokan megismerték és megkedvelhék a friss egyetemi diplomával rendelkező fiatalembert, aki több területen is akvizitálta magát: tanulmányt készített arról, hogy mi a véleménye a város lakóinak és a környezetvédelmi szakembereknek Baja környezeti állapotáról, amerikai környezetvédelmi szakmai anyagokkal látta el a felügyelőséget, szervezője és aktív részvevője volt a Föld Napja rendezvényeknek, amelyek egyébként is amerikai kezdeményezésre terjedtek el a világon), angol nyelvtanítást vállalt két középiskolában (Tóth Kálmán Gimnázium és Szakközépiskola és a németnyelvű gimnázium), szerkesztette és vezette is a Baja Hangja című angol nyelvű műsorait.

Azt csak reméljük, hogy számára sem volt haszontalan ez a Magyarországon töltött időszak, és hogy városunk szellemi ségéből is magával vitt valamit.

Schmidt
Antal





LON
AZ U
BAN
KET
MEC
SEN
SAJ/
TIK
BÖL
GUR



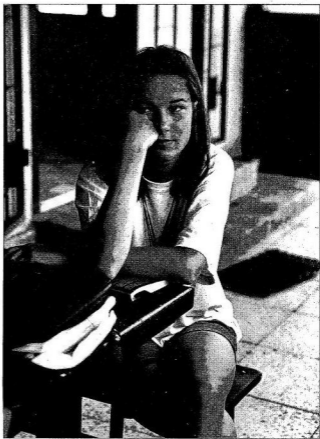
KARL WEISS

DÖNÖZŐ ÉLŐ TANÁREMBER, AKI
TÖBBI ÉVEKBEN EGYRE GYAKRAB-
BÁN LÁTOGAT BAJÁRA, ÉS FÉNYKÉPE-
IS KÉSZÍT.

ÉRTŐ SZÁLLÓT FOTOGÁFUS, AKI ELŐL
KI SEM MENEKÜLHET.

ÚJOS LÁTÁSMÓDJÁT MEGISMERHE-
-A MOST KÖZÖLT ÖSSZEBÁLLÍTÁS-
-A, NO MEG AZ ÉRINTETTEK IS MA-
-RA ISMERHETNEK.

(Gyulavári József)



ÖREG PREPÁK TALÁLKOZÓJA

Nem minden meghatódottság nélkül olvastuk Zsuzsori György, Gyurka, Gyuri, Zsuzsrik, Zsuzsi érettségi találkozóra hívó kedves sorait. A Bajai Állami Tanfőképzőben 1948/49-ben végezteknek készített a rendező meglepésére számba menő randevút. El is jött mindenki, aki csak tehette. Az ország egész területéről érkeztek a valamikor együtt szülő, egymásért szorongó osztálytársak, akik más középiskolásoktól csupán a tanfői pályára készülők hivatás-tudattal átitott felelősségérzetrel és a vele járó komolysággal álltak elő.

Az órák pontos kezdéséhez szokott öreg diákok a pályáról megérdemelt pihenésre távoztak időse, nem egy az orvosi utasítások betartását látogató társunk tettett fiatalosággal, de rendkívül szorongással, az okok pontos közlésével mentegésfőzőt a kevéske késésért és gyermekies izgalommal várta az élettörténetében fontosnak ítélt események ismertetését volt diáktársai. Sajnos, sokan már nem tehernek meg ezt. Mi pedig kíváncsián hallgattuk, miként foglalta össze minden egyes társunk az egyéni csapások elviselésével együtt járó nehézségeket és megörögzött optimizáltságot feleltet a megpróbáltatások és a gyermekek kitűnt megszerzett boldogság érzésének az arcokra varázsoló mosolyával mesélte életé, pályája történelmének öt évét vagy évtizedeit. A panasz hangjai nem szöngtél át a beszámolókat. Most is a vidámságot árasztó osztály elevenedett meg újra. A cinkosok közt megszokott, de most csak hunyorgásnak tűnt kacsinások is kísérő voltak a színes élettörténeteknek. A lelkeket belülről mardosó

féjdalmakat, a családi tragédiákat, a tőlünk örökre eltávozott társak és a szeretett tanáraink elvesztése miatti együttérzést a találkozás öröme sem feledtette. Dr. Varga Károly volt osztályfőnökünk, most is köztünk volt, és állandóan hatott szellemének meggyugtató légtérben zajlott le a múltat megszépítő emlékek felidézése. Szeretere melletti egyénisége mindnyájuk rokonszenvét és tiszteletét váltotta ki. Talán azért lehetett Ő annyira szerető, mert annak idején magára vállalta a szülői kötelemeket, külön-külön tétődött mindenkiével és tettei révén barátságos avatott az enklével diákokat. Ő mindig köztünk maradt és benszünk él. Sajnos, a negyvenöt év ráfakta terheit az azt mindig felelősséggel viselőkre. Mivel a régi tabló nem került elő, csak némi hallatára ismertük fel a megváltozott arcokat és elődötől fel a régi barátokat firtető tekinetünk bizonytalansága. Hiszta. "S hova az idő lép, omlik, ha kő, ha vas, és neki semmi nem alacsony, nem magas."

A halk szóvó, de mindig tisztelettel parancsoló, egyetlen diákok soha meg nem bért Dila Dénes tanár úr, a mindenki Dini bácsija képviselte volt és máig szeretett tanárainkat, akik a tudáson kívül belénk pénztárat a legnagyobb kincsét, az emberiségességet, a akinek köszönhetjük a legnagyobb örökséget: a pedagógusi munka iránti hivatás magasatos és tudatos vállalásának szent kötelességét, s a haza iránti végtelen ragaszkodást. Örökre tudatunkba vésődtek Bárány Ignác soha nem halványuló szavai, amelyek tekintélyt sugalltak a pálya rendíthetetlen munkásainak. "A pedagógus pályát szentélynek tekintem,

melyről a méltatlanokat lángostorral szeretném távol tartani." Azóta ezen aranyveretes szavakat tartalmazó márványtáblát - szerintem - indokolatlanul, de nem érdemtelennel felvittették Bűrő Hötűs József szavai a Kis István által 1984-ben alkotott reliefen. "Hiszen, hogy az emberi nem oly haladásra képes, melyről még fogalmunk nincs, és a jólétek és szellemi hatalomnak oly fokára emelkedhet, mely legvérmesebb reményeinkkel föllélmülje." Ezeket a szavakat is vállálni tudjuk, hiszen mindig a nemzet felemelkedése érdekében munkálkodunk.

Sajnos, hogy az érettségi találkozóra ifjúi bével tett elhatározások valóra válása csak a volt diáktársak útjepe. Az alma-mater mostani tanárait még nem vonszák és nem sarkallják érelemes tapasztalatok gyűjtésére. Pedig megérdemelt fáradságot. A volt diákok közül sokan tanítottak az intézmény gyakorlatiskolájában, a városban, a megyében, de a nemzetnevelés apostolai eljutottak az ország szinte minden részébe és tapasztalataik a jövő nemzedékét tanítani készülőket is nagy, jövőt formáló hasznot jelezte.

Soha nem feledhetjük, hogy csak annyit várhatunk a jövőtől, amennyit mi adunk a múltnak. A mi múltunk a költészet becsapottak múltja. A tanfői oklevelet a lécsami érettségi bizonyítvány helyettesítette. A felsőfokú tanítói tevékenységben vele kezdtek el tanulmányaink folytatását. Sokunk helyett az akkor meghonosodott állami döntés jelleme ki számunkra az ország érdekeit szem előtt tartó szájainkat. Utólag megvallhatjuk, hogy ha nagyobb kerülővel is, de mindenki megvalósította ifjúkori álmát. Ez az álm megvalósult vagy annál több évig tartott jövő formálását biztosította valamennyiünknek. El kélt volna egy pár méltó szó is.

Dr. Bánk Endre

RICHTER ILONA MUNKÁCSY-DÍJAS GRAFIKUSMŰVÉSZ KITÜNTETÉSE A KÖRNYEZETVÉDELMI VILÁGNAP ALKALMÁBÓL

Bajai javaslatra, az Alsó-Duna-Völgyi Környezetvédelmi Felügyelőség előterjesztése alapján környezetvédelmi kiállításban részesült Richter Ilona, a Szegeden élő grafikusművész. A díj átadásra június 5-én Szegeden, a Környezetvédelmi Világnap központi ünnepségén került sor. A művész az a tudományos illusztráció területén él, világszerte is kimagasló eredményt, valamint a gyermekeknek írt és rajzolt, a természet megismerésére és szeretetére nevelő könyvei elismeréséért kapta meg a környezetvédelmi emlékdíjakat. Ez volt Magyarországon a második alkalom, hogy művészi teljesítményét is figyelembe vett a bűvésztudomány a kiállítások oldalánál. Richter Ilona első bajai kiállítása 1976-ban volt a Tűr István Múzeumban, és azóta még öt alkalommal állította ki műveit Baján, elsősorban tudományos rendezvényekhez költözve a környezetvédelmi mérföldkőn kitűntetett Lafor Galériában. Tudományos illusztrációt, lehelletesen botanika tárgyú skizmeket legutóbb március 22-én, a Víz Világnapja alkalmából, a Völgyi Rétköltő rendezett kiállításra csodálhatták meg a bajaiak.

Schmidt Antal





A BAJAI ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET JEGYZŐKÖNYVE VI. (1903-1936)

Az 1935. november 24-én tartott választmányi ülésen Udvardi László egyesületi elnök ismertette a magyar királyi Valás és Közköztartásügyi miniszter úr 64693/1935 VI sz. rendeletét az Országos Állatvédő Egyesület megszüntetéséről illetve annak az Országos Cserkész Szövetségbe való beolvadásáról.

A választmányi ülés a hírt tudomásul vétele után - mivel 32 évi munka után tevékenységét megszűntetni semmiképpen nem akarta - esélyeit latolgatta. Két lehetőség merült fel: 1. önálló egyesület alakulni, a Szegedi Állatvédő Egyesület példája alapján, 2. beolvadni a Bajai Gazdasági Egyesületbe, és annak mint állatvédő szakosztálya működni tovább.

Ez utóbbi mellett döntöttek.

1936. február 2-án tartotta a Bajai Állatvédő Egyesület utolsó közgyűlést, melyen átették a Gazdasági Egyesület befogadásáról szóló átiratát. A közgyűlés utolsó ténylegesként megszavazta a beolvadást olyképpen, hogy mint szakosztály önállóan működhessen és vagyonát külön vagyonként kezelhesse.

Befejeztül érdemes áttekinteni azoknak a bajai közéleti polgároknak neveit, akik elnöki posztot vállaltak az egyesület fennállásának 32 éve alatt:

Hesser Gyula 1903-1912

Palotai Irén 1912-1917

Chinozányi József 1922.

Kiss Á. József 1928-1930

Heckenschoffer László 1930-1936

1933-tól Udvardi László

TÜCSÖKZENE ÉS IMPROVIZÁCIÓ

Binder Károlynak tücsökzöngése van városunkban és Ó magja is örömmel jön Bajjára koncertezni. Zeneszerzői és előadóművészi pályájának szinte minden eddigi állomását nyomonkövethettük, mert az elismült másfél évtizedben majdnem minden évben fellépett városunk valamely koncerttermében. Legutóbb június 14-én adott koncertet a Magyarországi Nemzetek Általános Művelődési Központjában. A koncertről hangfelvétel is készült, hiszen Binder Károly mostani látogatásának a célja az volt, hogy az olasz útjossal, Federico Sanesivel hangszalagra vegyék a legújabb Binder-CD zenei anyagát. Az új Binder-darabok a koncertet megelőzően közönség nélkül is rögzítése kerültek június 13. és 14-én.

A MNÁMK dísztermében lévő PETROF zongorát ugyan gyakran kellett hangolni és természetesen léteznek ennél jobb hangszerek is a világon, mégis Szalay László hangmérnök szerint nagyon jó minőségű hangfelvételeket sikerült készíteni.

Külön köszönet illeti Bencze Csabát, aki egész éjszaka újra meg újra hangolta a zongorát, hogy tényleg jól sikerüljön ez a bajai hangfelvétel. Nyilván hasonló cél vezérelte az intézmény tücsök zenekart is, hiszen muzsikájukkal, ciripelésükkel ők is közreműködtek és jelen is vannak a felvételeken. Talán nincs az országban még egy ilyen tücsökzongalós hangversenyterem és a bajai koncertlátogatók azt is jól tudják, hogy a tücsökök nem változtak klasszikus zenére, dalszere, pop zenére, improvizált kortárszenére egyaránt "vevők". Az tény, hogy ezt a lemezt ugyanígy sehol máshol nem lehetett volna felvenni.

A lemez "bajaiságát" Kovács László fotóművész lemezborítóra szánt fényképei valamint a BÁCSHUS anyagi hozzájárulása csak fokozták. Reméljük hamarosan kézbevehető és hallható lesz a Binder-Sanesi duó izgalmas, a bemutatón nagy sikert aratótt muzsikája.

Schmidt Antal

ELŐSZÓ

Jóváre lesz negyven éve, hogy öt fiatal tanár lépett katedrara a III. Béla Gimnáziumban. Hogy oktatási idejüket miként töltsék, az a tanár és a diákoknak tanítvány, melyek népe háda a búcsók stígyességén kívül az országot is benépeit. Egy-egyikről azonban a kortársakról beforrásával és a kolléga hávis tárgyilagosságával szólni szeretnék.

Gergely tanár úr a legideológusabb tárgyat, történelmet tanított olyan időben, mikor a dogmához való ragaszkodást pedagó-

giai követelménynek tekintették. Az ideológia vadrá feszített história pedig körülbelül oly mértékben hasonlított a szótlan szavakra elmondhatatlanul vonzó történetelmélynre, mint az állatparagator fűkerén szardós óráb a merők levele szőlőből, kecses vadjárta.

Gergely tanár úr óvult viszont ifjúkorok feledhetetlen emlékeként idétek a bizony már derecszó fejű tanítványok. Hogyan csúszta, hogy megtanította a jó állatpolgárnak tudni üdvözet, és azután megidézte a varázslatot, Clio szellemét: az ő tilka.

Talán egyszer kebbe vámad, hogy szőljen arról is. Szévesen hallatánk óvallandást, hiszen ez is része lenne az elismült négy évtized végére hitelen megírású történele-

mének. A Honpolgár közlendő cikkének szerzője történetelmélynai munkásságával Dél-Magyarországhoz is kapcsolódik. Dr. Köhegyi Mihálytal történészségben írt máve az 1919-es szerb megszállással foglalkozik.

Továbbá dr. Gergely egyik szerzője az 1989-ben megjelent „Bajai története” a munkának is. Országos híreket a levelemozgalomról, majd a cserkészről írt művével szerzett. E számunkban megjelent cikkke Horthy leventéi, c. könyve megjelenésének háttértörténetét ismerteti.

Dr. Dániel
József

godó ismereteimet, néhány hónapon belül már elfogadhatón ment a munka. Megismertem a kutatóhelyek légtörét, a helyi szokásokat, hol, mikor, kitől, mit lehet, szabad, érdemes kérni, kérdezni. Melyek a betartandó szabályok, mennyiben segítők vagy akadályozók ezek a munkák. Hol húzódnak a „falak”, milyen ritmusban lehet dolgozni, hogyan kell ennek alapján beosztani a heti rendelkezéseimre álló időt. A kutatómunka lassan szervezve beépült életvitelembe, már pontosan tudtam és lassan megtanulta környezetem is, mikor bővíteni kell mennem, hol kereshetnek. És fordítva is megtörtént, engem is kezdtek megjegyezni a munkahelyeken, mindenkéltől a fanatizmusomért, azért, hogy már nyitás előtt ott toporogtam a bejáratosok előtt, zaráskor pedig úgy kellett kisépítenem. A perkedéseim miatt: miért nincs ez, miért nincs az, mire való ez a bürokrácia, a kutatóandó anyagok minyomnyomról adagolása, miért zárt anyag amit azaz nyilvánítottak: egyező mint azaz: kellemetlen figura lehetne/lehetek sokak, de nem mindenki szemében. Mert nem kevesen egyetértettek velem és megszegve a szabályokat, kibaszálva az előírások bázaját, szinte erjékön felül segítettek. Soha nem felejttem el pl. a Hadtörténelmi Levéltár munkatársait, főként a raktárosokat, Morva Tamásné, Spáczai Hédiékét, akiknek jóvoltából — ma ez már csak a mesék birodalmának levéltárában fordulhat elő — naponta 10-15 laponcomót is átírtettem. Csak így érthető meg, hogy viszonylag rövid idő alatt kértés voltam feldolgozni a HM és a VKF témához kapcsolódó teljes anyagát. Ugyanígy „korlátlan” vadászterület lehetett a Széchenyi Könyvtár Zárót Kérdványok Tára, ahol a szertartemléti Mackovics Györgyi segítségét élvezhettem. De másutt is ott-hora lettem, s így a hosszúságokat ellenőrzőként azok, akik méltányolták szenvedélyemet, mert a kutató étkönra már szenvedélyemmé vált. Már egyetemista koromban is voltak erre utaló jelek, amelyek Baján, személyi lehetőségek keretében gyarapodtak, de igazán itt Budapestben nyertek teret. És én nyaralásomat, persze a családdal, a tanítással, a kollégiumvezetéssel és a bizonytalan egészségi állapotom szabta korlátok között újra meg újra kötötte belőltük.

A kutatói visszaváradósolta családomban, gyermek- és ifjúkoromban világát. Az iratok lapozgatása közben feltörték emlélkim, mindenkéltől a nagy háború utolsó 1944/45-ös éveinek kritikus hónapjai, novemberből májusig, nem egyszer vettem észre, hogy meneküléskim színeiben, a duánutól kis faluban, Vitézyden vagyok, fölöttünk Győr felé húznak a liberátorfelhők, az örökké éhes német katonák készülnek a Sártebe fulladni nagy ellenállásúra, minden rendű és rangú menekülők lépik el az út teljes szélességét: kadétkok,

erdélyiek, munkaszolgálatos zsidók, majd a mindenki megelőzni kívánó, vadonon felszerelésben feszít nyilasok, nem történve a sűrűsödő akaratúval, a mélyrepülésben túsódó angol gépek gyilkos sorozataival. Bennünket helyi és menekült leventéket — 13. életévembe fordultam éppen — feldőlőképességüket vesztett tisztek bevetésére, majd nyugatvonalulásra „késztették” elő. Ezen a ponton igyekeztem elszakítani emlékezeim filmzsalagját s nyugtatni magamat: béke van, itt ülök a Kapisztrán-téri épület csüdes kutató szobájában, nem kell félnem, hogy elszakítanak szüleimtől, nem kell ismét végigregnem egy vakondtúrásnyi bunkerben a bentin-kor követlenül süjtő hadiesemények utolsó visszahallott tudatom téma-mélyébe, várva újabb témáddásaink visszatérő alkalmaira.

Igy lett az induláskor pusztán elfogadott téma személyes ügyem, így írtam „előzetes-raportot” is, több szövegeményi társamról szólva. Ezért formálódott már az anyaggyűjtés és rendezés idején, leendő könyvem: erkölcsi üzenetként, ami reményeim szerint értéklővő tessz, s ami kimondatlanul is minden mondatból, de az egész munkából is kiált a nép jövőjét kockáztatják azok, akik a fiatalokat áldozzák fel „nemzetünk” álcázott öbös érdekeikért. Ehhez a kérdéshöz még visszatérünk, ha már „elkészült” a könyv, most még csak a részpublikációk írása van során. Három-égy év alatt összegyűjtöttem a nyersanyagot, megírtam a nyers kéziratot, némi csinosítás, kiegészítő kutatás után, 1972-ben befejeztemek írtam a munkát. Közben két feladatot adódot: tanulmányokat illett közzélni, hogy előkészítem a könyv esetleges megjelenéséhez a „talajt”, s kiadó talárlni. Az első sem volt könnyű, de a második — elsősorban saját rögeszmém és ügyefogyóságom miatt — felért egy vesszőfutással. A Magyar Pedagógia, a Pedagógiai Szemle, a Testneveléstudomány, az Ifjúsági Szemle, a Végösszeg (2) nem utasított el jelentésememet, sőt, nem egyszer jóindulati támogatásban is részesítettek. Így kerültem levelezési vagy személyes kapcsolatba Mészáros Istvánval, a már akkor is közismert neveléstörténetlővel, Kóte Sándorral, aki tanácsokkal látott el egyik írásom kapcsán, felhívta a figyelmem saját tanulmányára, amelyben — hangszólta — már minden lényegesen megírt a „leventéről”, a meglopóan embereség és segítőkészség Antal Józseffel, a Testneveléstudomány egykori főszerkesztőjével, Laczko Miklóssal, aki érdekesnek találta „A legfelső katonai vezetés szerepe a leventéintézmény megszervezésében” című írásmomat, de közléstől eltekintett, Birta Zsuzsával, aki az Ifjúsági Szemlének egyengette írásmom újját, s aki nem tehetett róla, hogy épp a leventéről szóló „csomkán” közölték le. Ba-

logh Lászlóval, aki mindig szorított helyet írásmomnak a „Pedzszele” neveléstörténetellenes szerkesztőbizottságával hadakozva: Tehát lassan „beépültem”, azonosítottak a leventével. A közeli ismerők „Szébb jövővel” köszöntöttek, s bemutatásaink sem hiányoztak a „fölevente” újratörőjéről jelző.

Melyek voltak a fő tanulságai a folyóiratszerkesztésekkel kialakított kapcsolataimnak? Először: be kellett látnom, hogy ismerem, ezért nem is tudom alkalmazni a tudományos publikálás módjait, azok szigorú követelményeit. Másodsor: a lektorok, szerkesztőkkel kívánságai, a tartalomra és a formára nézve egyaránt, sohasem azonosak az enyémekkel, sokszor egészen tölvöl állnak attól, aminek ideológiai-politikai, de szakmai, látásmódja ottai is vannak, s ezeket csak erőszakos módon lehet közéleti egymáshoz. Harmadsor: én erkölcsi kötelességemnek érzem azt, hogy amit felkutatam, amit kibőltem és megfogalmaztam, azt mind átadom, de tartask vissza szemmt, világosan utalva a fogytékossgokra, a hiányokra is. Magyarán, a tanári munkómat is jellemző szóbeli közléskészyszerem frás alkalmazása is korlátlan teret igényel. A szerkesztőkkel addó viszont rövidítetek, nem egyszer indokolva. Viszonylag hamar rájöttem, hogy a becsületese, összehíltott jegyzetparatás, az ott közölték, szakmai szempontból a legmaradandóbbak, ugyanakkor rejtett közlési lehetőségeket biztosítanak. Ezért harcoltam minden egyes kezdetemről, sajnos jórészt hiába. És végül tudomásul kellett vennem: ebben a játszmaiban mindenki fontos, mindenkinek lehetnek fenntartásai, mindenki lehet elutasító, igényes vagy akár követelőző, csak egy valaki nem: a szerző. Ugyanakkor az sem lehetett vitás, hogy a honocírásokból — szemben drága édesapámmal — én sohasem fogok kertes házat venni, legfeljebb ha könyveket, lemezeket.

Bármilyen macnes is vagyok, ezekből a csatározásokból sokat tanultam, s ma már — nem csekély erőszakot követve el magamon — tudok „rendelése” is fmi. Tudok, de nem szeretek.

Ahogy múlt az idő, Svéd László, de mások is kérdétek: kötöttél már szerződést valamelyik kiadóval? És én újra meg újra csak azt tudtam válaszolni: nem. Ezen a látszólag érthetetlen és természetek gyakorlaton mind a napi napig nem voltam/vagyok képed változtathatni ma is csak hajtogatnom: nem megrendelés, szerződés nélkül egy sort se írok többé. A valószínűságon minden meg tovább a régi útján. Mi lehet ennek az oka? Talán a munkakészyszer? A határidőket való félelem a szabadság illuziójához való ragaszkodás? A kilencszéssel szembeni viszolygás? A tárgyalások során elszedhető vesereségekől való irtozás? Bizonyára mindez s még ki tudja

mi minden... Ezzel együtt a hetvenes évek elején lépéseket kellett tennem a kézirat könyv alakban történő megjelentetése érdekében. Többen is segítettek Lénárd Ferencnek, akinek történelemtanulási kísérletében, mint gyakorló tanár vettem részt, az OFI akkori főigazgató helyettesének ajánlót, kéziratommal egyetemben. Ennél tovább nem jutottam. Végül is — hogy ne szaporítsam a szót — Svéd László kapcsolatairól írtam jutottam el a Kossuth Könyvkiadó illetékes osztályvezetőjéhez, Bassa Györgyhoz. Szívélyes fogadtatás, reménykeltő beszélgetés, a kézirat szakmai véleményeztetése után szerződésköltésére került a sor. Mindez szép főlónak tűnt, az időnként érzékelhető diszonzans mozzanatok ellenére. A kiadó alapkövetelménye azt volt, hogy a benyújtott kb. 6-800 oldalas kéziratból maximum 250-300 gépeltd oldal terjedelműt készítsék, jegyzeteket együtt. Aki valaha ft, tudja mit jelentett ez. S ha ráadásul ismerte akkori élet- és munkakörülményeimet, egészségi és lelki állapotomat, bizony aggodhatótt a megoldás miatt. Ilyen esetben az ideológiai politikai szempontból is biztosítani kellett a kézirat eladhatóságát.

Nekem ez annyit jelentett, hogy sokszó nélkül fel kell transzformoznom első valóban önálló szellemi gyermekemet. Prózaiabban, saját munkám esetén, akkor én ilyen — nélkülözhetetlen — hentes /szabász-ideológus munkára nem voltam sem képes, sem alkalmas. Nem volt más választásom, keresni kellett egy kollégát, aki anyagi ellátás nélküli felelősséget vállalt, és képes a lektor és a Kiadó instrukcióit szorosan és szabatosan teljesíteni, szívfőt és nem eléggé tagolt kéziratot anélkül, hogy szemléletlen, fő mondanivalóján bármít is változtatna. Kihez fordulhattam? Hajdani egyetemi októmóm, Ormos Mária mindig szakított időt frásáimra, gondjaim eloldásának meghallgatására. Most is íté kerestem fel a Történettudományi Intézetben. Kéziratom elolvastva, érte, határozott véleményét mondott róla, egészét tekintve jónak ítélte, a kozmetizálásra az Intézet egyik fiatal és tehetős munkatársát Stier Miklódot ajánlotta. Ö mintán volt egy évig „ült” rajta, a feladatot elhárította magától. Az idő múlt, az ügy egyre kifosnabb lett. Újra Svéd segítette, régi intézeti ismeretségét felhasználva. Kiss Györggyel, aki ezekben az években a televízió munkatársas volt, hozott össze, Kiss — mint azt Svéd László hangrögzítve — jó stílusú, szerkesztőkészséggel, az adott feladat megoldásában járatos, egyben vállalkozó szerkesztő ember, s maga is foglalkozott a korral, annak ifjúdagszomgalmi kérdéseivel. Szóbeli megállapodásunk értelmében el végzi a szükséges rövidítést, szerkesztési munkálataikat én pedig a honorárium egy részét neki engedem át. A honorárium összegét így alakdta ki, hogy mindenki

úgy érezze: jól járt. Ezeknek a megbeszéléseknek én már a közelébe se jutottam, igaz, meg se próbáltam közel jutni, azokban részt venni. Örültem, hogy az ügy elmozdult a holtpontról. Ekkor már 1974-et, 75-öt ártunk?

(Folytatjuk)

JEGYZETEK

1.) *Gergely Ferenc - Kőhegyi Mihály: Pécs-Baranya-Baja háromszög történelmi problémái 1918-1921 között. Baja, 1974. 156 p.*

2.) *Az 1939. évi II. törvény és a leveletintézmény Magyar pedagógia 1971/3. 295. p./ Leveletintézmény, cserkészmozgalom, műtársztáció 1919-1939./ Pedagogiai szemle 1973/12. 1152 p./ Levente Egyesületek 1939-1945 között /magyar pedagógia 1975/3. 312 p./ Testnevelés és sportszervezés az ellenforradalmi erők hatalomra*

járása idején 1920-1921./ Testneveléstudomány 1975/3-4. 45. o./ A katolikus egyház és a leveletintézmény 1939-1945./ Világosság 1978/10.649. p./ Adalékok a kommunizmus és szocializmusokról ifjú leveletnevelés harcinak történetéhez 1919-1930. Affliágyi Szemle 1984/1. 91. p/

A leveletintéző szülő kézirat elkészítéséhez is foglalkoznom kellett a cserkészélet és a leveletnevelés viszonyával, egymáshatásával. Ezért kétféleképp volt, hogy a következé témám a cserkészélet története lesz. Az e témából készült tanulmányaim is tartalmazzák a leveletnevelésre vonatkozó adatokat, fejtegetéseket. Pl. A cserkészmozgalom válságának elmélyülése 1934-1936. I-II. rész. (Pedagógiai Szemle 1980/7-8. 681. p. 1981/7-8. 660 p.)

3.)

Ld. az előző jegyzetben idézett tanulmány. Ennek második részét a „másodközlés” lealacsonyító voltára hivatkozva állították le.

Környezeti prioritások összehasonlítása a lakosság és a városi vezetők véleménye alapján

Városunkban dolgozott Xavier Morales Úr, az Egyesült Államokbeli Békeshadtest tagjaként. Itt tartózkodása alatt megismerte városunkat, városunk környezeti állapotát, problémáit. Távolsága előtt egy értékes megfigyelési szempontú tanulmányt készített szűkebb hazánk környezeti állapotának lakossági és szakmai megfigyeléséről. A szerző kérésére egy esetlegesen elindítható vita, együttgondolkodás érdekében szeretném közlitemi egy néhány dt amerikai ember sajátos szemléletmódját, személyes véleményét.

Petry József
környezetvédelemlélfőnököse.

BEVEZETÉS

Baja, közel 45.000 lakóval, egy térséi és időbeli övezetben élőkben fekszik. A Dunát közrefogva, mintegy 30 km-re a szerb-horvát határról, Baja környezete gazdag természeti értékekkel. Úgy a Duna, mint a Sugovica, sok boldogvalóval együtt álluválási erőtterletnek és mozzanatok alkották ki a város környezeti árterét, változatos alvénny- és illuválással. Maga a város nem rendelkezik szennyező népházzal, sőt víz-rostiróeszközök kereskedelmi terényüzemével azma a környékpar, a szállítás és túrismus központjában. Ebből következően a város környezeti minőségét legyűrsse mért. Mégsem lehet azt mondani, hogy környezeti problémánk nem létezik.

Mint a Dunát keresztelő, legidőbb magyar hídnak cthoz adó város, Baja különleges helyzetben van, sok különböző érdekeltségű ember társulási pontjaként. Az ember a hét bármely napján termékeket szállító kamionokat láthat a város keresztirányban, elsősorban Kelet-Nyugat irányban. Mivel Szerbiát az Egyenlítő Nometek gazdasági embersége sítja, a délre irányuló forgalom jelentőséte. Szembetűnő az is, hogy a Szentháromság úton (korábban Béke té) milyen sok különböző busz gyűlik össze. A buszok utasai közül köbben csak pihenőt tartanak Romániába, Götögországba, Törökországba, Bulgáriába, vagy kelet és dél felől utazók postáj irányába, illetve onnan öten nyugat vagy észak felé. Másoknál Baja egy találkozási pont. Mivel a horvátok nem utazhatnak Szerbiába és Szerbiából Horvátországba, a különböző háború által csapódás égett, a volt Jugoszlávia területén megszórt családok tagjai gyakran Baján találkoznak egy időre, és a rokonsággal kapcsolatos hírek közlésére.

Mint korábban említettük, Baja időbeli övezetben élőkben is fekszik. A sok politikai és gazdasági változás, amely keresztüljutott az országban, mély hatással van a mindennapi életre. A közéleti vállalkozásokkal (1994. május) politikai módosítások, vagy ahogy a közgazdászok mondják, kilgázások várhatók. Sok döntés vár az új, vagy hivatalban maradó városi vezetése, tekintettel a város költségvetésének minden szempontjára. A döntések között sem utasítottuk, hogy hogyan folytatódnjon a helyi környezetegészséges állapotunk fenntartása és védelme.

Mindössze az ismertetési keretek jelenlegi határaitól a város szociális és infrastruktúrái kötelezettségeivel összevetve, szükségesnek vélik a

megoldásra víró problémák rangsorolása. Baja városának abban, hogy előadott problémáit nem igényelhet hatékony beavatkozást jelenleg programokat, más példái a felszín alatti vízellátás minőségének javítása, vagy veszélyes hulladékok elhelyezése. Sőt, Baja elsősorban a környezettől jövő számára történő megőrzésben érdekel napjainkban, kétféle programok kialakításával. Ezek közül néhány sokra fog kerülni. Példáikat megérthetik egy modern szennyvíztisztító telep, egy új és higiénikus hulladékgyűjtési hely, az egész városra kiterjedő csatornahálózat, sít szűkezségesség.

Mint olyan, a tanácsot sem vállaltuk, hogy a városalok és egy maradvány víró vezet, valamint környezetvédelmi szakember környezeti problémákról alkotott véleményét összevessze. Talán egy párbeszéd kezdése, mely a polgárok és a város vezetők környezetéről alkotott szempontjainak hasonlóság, vagy különbözősége vitatható, s a helyi problémák népszerűbb és méltányosabb megoldásához vezet.

PROJEKT MÓDSZER

Mint azt a bevezetőben már leírtam, a város környezetével kapcsolatos véleményeket két csoportnál gyűjtöttük be. Elsőként egy vállalatvezető mintavétellel Baja város lakosság köréből, másodsorban a város vezetőit, vagy a terület szakértőit ismert személyek személyi csoportjából. A két csoport vizsgálatát a közvélemény, valamint a város vezetők és szakemberek környezetül kapcsolatos álláspontjainak összehasonlítására céljából végeztük. A kérdőívekkel táblázattal az vizsgáltuk, hogy a közvélemény környezettel kapcsolatos álláspontjait befolyásolják-e az emberek szeme, szem, vezetősége és jóvátétele.

Az „A” és „B” kérdőív a „Püspöckút” tartalmazza, a kérdőívok fejezetekben felidőzött adatok részletes ismeretével.

„A” FELMÉRÉS

Ez a felmérés az első felmérés kérdései eredmények felidőzött tartalma. Azzal kezdődött, hogy a közel 45.000 lakos Baja 10 kerületben, az 1. sz. táblázat a lakosság körében szerinti megosztással mutatja. Az összesen 88 interjú megkötésük úgy irányított, hogy a megkérdezettek számára annyira legyen a kerületek lakosságának.

1. táblázat:

Baja és kerületi lakosságának lélekszáma

Kerület	Népesség	Összes százalék
Belváros	6322	34
Személyi	5184	12
Józsefváros	7079	16
Személyi	7410	17
Kalotaszék	3542	8
Kiscsávoly	1226	3
Rókuszvölgy	2128	5
Szálkaváros	6412	14
Homokvölgy	3518	8
Külterület	1760	4
Összesen	44581	100

Adatforrás: Petry József, városi környezetvédelmi főosztály

Az általános felmérés első részét az lakosság környezetével kapcsolatos álláspontjait kifejező kérdéseket állítottuk össze. Másodikként a város, a megyei és az országos közigazgatási apparátus környezetvel kapcsolatos feladatairól kérdeztük az embereket. Harmadik, a kérdéseket környezeti terminológiával kapcsolatos ismeretét szándékoztunk annak előidézésére, vagy-e valamiféle kommunikáció a környezet minőségére adott válaszok és az emberek személyeségi jegyei között. Hangsúlyozom kell, hogy a demográfiai válaszok önkéntes alapon születtek és nincs sem mód, hogy hitelességüket ellenőrizzük.

Az interjú készítésében középiskolások segítettek. Az interjú készítése napján a csoport találkoztunk, és megbeszélte, hogy aznap mely kerületeket járják be. A csoport 4-5 óra között, interjúkat 9 óra után kezdték és 14 óra körül fejezték be. Az eredményeket, valamint az érdekes, vagy a szokványostól eltérő válaszokat megbeszéltek. Az interjú készült elgáztatást kapnak az interjú irányításáról elsősorban az összehozta, hogy az interjúalanyokat ne téveszték meg a felidőzött kérdésekről. A három hetes interjúk között végén a diákok egy része segített a fordításban és az adatgyűjtésben.

„B” FELMÉRÉS

A második csoport kiválasztásánál Kövögy Józsefnek, az Alsó-Duna-völgyi Környezetvédelmi Felügyelőség igazgatójának, Éber András polgármesternek és Petry Józsefnek, a város környezetvédelmi főosztályának javaslatára támaszkodtunk. Mivel a felmérés 10 olyan személyt javasolt, akik véleményük szerint, a specifikus elvárásoknak megfelelnek.

A második vizsgálat nem volt olyan széleskörű, mint az első. Mivel ez a második csoport a környezeti iránt tudatosabb, a helyi közigazgatási munkában járatosabb volt, a környezeti feladatokra és tudására vonatkozó kérdéseket elhagytuk. Itt a vizsgálat inkább a szabad kérdéskörrel koncentrált, kérve a válaszadó véleményét az általános legfontosabbnak tartott városi, környezeti problémákról. A 13 probléma rangsorolása is megjelent.

ADATOK

Ez a fejezet összegzi a két kérdéscsoport eredményeit. Elsőként az általános vizsgálati eredményeket, melyeket a második csoport válaszai követnek.

ÁLTALÁNOS FELMÉRÉS

Az általános felmérés során 88 személyt kérdeztünk meg. A vizsgálati csoport 34 férfi (37%) és 48 nő (55%) tartalmazott. Hat személy (7%) nem jellemezte magát nemét. A 88 válaszadóból 76 (86%) ház-, vagy lakás tulajdonos, 9 bérlet (10%) és hármán (4%) nem jellemezte tulajdonjogi helyzetüket.

A város legfontosabb környezeti problémáit érintő nyitott kérdésre nagyon sokszínű válaszokat kaptunk. Néhány ember egészen konkrétan fogalmazott (pl. a Duna Szálló alatti Sugovica part gyomnövekedését érintően bérlet), míg mások általános dolgokról beszéltek (az ömlesztett csővezeték). Mindamellett, 21 válaszadó (24%) a szeméttel érteke a város legnagyobb gondjainak, míg 10 ember (11%) a szennyvízszedő, 9 személy (10%) a szennyvíztisztító telep elégtelen kapacitását és 6 fő (7%) a légszennyezést említette. 21 megkérdezett (24%) erre a kérdésre nem adott választ. Néhány különleges válasz is volt, az utak minőségéről, a pomazszenyestől, a helyi hőszigetelésről, a városi forgalomról, a piacok

struktúráról és a halgazdálkodással kapcsolatban. A válaszadókhoz írtunk hármánkat a listán szereplő 13 környezeti probléma rangsorolva volt. A listán megjelölt problémák sorrendje nem rangsorolás.

Ugyanakkor van egy eltérés az angol és a magyar vizsgálatok között. A magyar vizsgálatból véletlenül kimaradt a rádióaktív kábelvezetés, ezért ez az érték nem szerepel a végleges kiértékelésben. Az alábbi táblázat a 3. kérdéssel kapcsolatos rangsorolási eredményeket mutatja.

2. táblázat:

Baja környezeti problémáinak általános rangsorolása.

1. Vízszennyezés (felszín)
2. Szemét
3. Légszennyezés (mobilit források)
4. Felszín alatti vizek szennyezése (szivárgó földalatti tartályok)
5. Ömlesztés (áramlóvíz kipórázásokból)
6. Por
7. Felszín alatti vizek szennyezése (szennyvíz beemelés)
8. Talajszennyezés (szennyvíz átlátszó)
9. Zaj
10. Kábelvezetés
11. Légi szennyezés (beavatkozások)
12. Légszennyezés (pontforrások)
13. Befelők teret légszennyezése

A 4-8 kérdésekre adott válaszokból a kiválasztott környezetvédelmi felidőzöttvel kapcsolatos ismereteket kívántuk felmérni. Az országos, megyei és helyi közigazgatási környezeti feladatokra koncentrált 4. kérdést minden interjúalany megválaszolta. Közülük 35 (40%) úgy érteke, hogy tudja a hatóság feladatát, míg 53 (60%) nem. Az a kérdés, hogy kinek a feladata a városban szétlét, legjobban a Polgármesteri Hivatal jelölték meg. Hasonló választ kaptunk, amikor a birtokos személy elvárásairól, az illetékes személyekről és a Sugovica végzett közigazgatási jelöléséről kérdeztünk.

A válaszadók többsége úgy érteke, hogy a város nem tesz meg mindent a környezeti problémák megoldásáról 20 szerint (23%) a város nem tesz feladatok. Amikor ugyanazt a kérdést a környezeti kapcsolatban tettük fel, csak 6 fő (7%) gondolta, hogy a kormány eljegy tesz a környezeti kapcsolat kötelezettségeinek.

A tárgyszó kérdése a lakosság néhány, jelenleg használatos, környezeti terminológiával kapcsolatos ismeretét kívántuk felmérni. A válaszadók azt kérték, hogy az 1-től (nem ismeri) 3-ig (ismeri) kategóriában nyilatkozzon a következő terminológiáról: kábelvezetés, erőátvitel, ömlesztés, nitrogén oxidok és kátrányok. A 88-ból 36 (41%) mind az öt szakkifejezésre a 3-as jelölés, 14 (16%) állította, hogy az ötbeli jelölésnél nagyobb tudja mit jelent és az ömlesztés nem hallott. Összegezve úgy tűnik, hogy a 88 megkérdezettből 65 (74%) ismeri a szakkifejezéseket.

A 12-18 kérdéseknél néhány demográfiai információt gyűjtöttünk. Az adatok egy része kétféle módszerrel táblázattal kezelhető, egy részét pedig a beszámlált kivételével felidőzöttben mutatjuk be.

A megkérdezettek közül 51-anak (58%) 18 éven alatti otthon élő gyermek van. A legnagyobb csoport (37%-os arányban) a 25-40 év közöttiek al-

kotók. A második legnagyobb csoport a 30-55 évesek 28%-kal. Az 55 évnél idősebbek 21%-kal, míg a 25 év alattiak 14%-kal képviselték magukat.

A 88 választásból 19 nyugdíjas, 6 munkanélküli és 4 anyasági segítségen van. A megjelölt városi foglalkozási ügyvédtől portáig, közelebből ügyvédtől került.

Tizenketten nem nyilatkoztak végzettségükről. Huszonegyen felsőfokú, egy egyetemist és 33-an középfokú végzettségűek, míg 19-nak általános iskolai végzettsége volt.

A családi jövedelmet szintén vizsgáltuk. A választások 78%-nak családi jövedelme haladta meg az évi 1 millió forintot, míg 13% az 500 ezer és 1 millió forint közötti kategóriába volt sorolható. A legnagyobb csoport (42%) jövedelme 200-500 ezer és 18% bevételé 50-200 ezer forint között volt, és 150 ezer forintnál kevesebb évi jövedelme esetén 4%-nak volt.

SAKMAI FELMÉRÉS

A szakmai felmérés konkrétabb volt, mint az általános, elsősorban azért, mert a felmérés nem tartalmazott környezeti tudást, vagy felismerés, és demográfiai jellemzőket vonatkozó kérdéseket. Ez a felmérés kimondottan környezeti és foglalkozási kérdésekre összpontosított.

Ezeket az embereket Éber András, Baja város polgármestere, Kövögy József, az Alsó-Duna-vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség igazgatója és Petróczy József, Baja város környezetvédelmi főosztásának által összehívott lakosok választották. A választások kiválasztásánál személyre szabott lehetőségek voltak, a választásokról tájékoztunk. Az idő és a rendelkezésre állás kényszeréből következik az csoport végülis 9 férfiból és egy nőből tevődött össze. Bár 10 választásod nem képezték a város vezetőknek reprezentatív mintáját, egy pozitívuma van ennek a csoportnak, például az összetétel. Három a képviselőtestület tagja és egy fő felváltó a város környezeti területein. A társai nyolcan többszörös bajlakai. Ez ünneplésre méltó tény, a második csoporttól nyert eredmények inkább minőségű, mint mennyiségi értékeket hordoznak.

A választások a város 9 kerületéből négyet képviseltek, melyek a következők: Szőlőváros, Főzselevény, Belsőváros és Kiscsávoly. Az interjúk között csak egy kora haladta meg az 55 évet, a többiek a 41-55 év közötti kategóriába tartoztak. Szakterületeket tekintve hidrobiológiai, adagizálókodás, vegyészeti, rendezvény szervezés, vízminőség-értékelés, általános mérési és környezetvédelmi szakemberek a skála.

A 2. kérdés szerint a választásdíjak az általános felmérésben szereplő 13 probléma rangsorolásból kell kivágnunk. Az eredménylista az alábbiakban látható. A zárójelben lévő számok az általános felmérés szerinti rangsorolást jelölik.

3. táblázat:

Baja környezeti problémák szakmai csoport által rangsorolása

1.	Szemét (2)
2.	Felzárkózó szennyvíz (1)
3.	Városi közlekedés (10)
4.	Légszennyezés mobil forrásokból (3)
5.	Látrányrombolás (11)
6.	Talajvízszennyezés földalatti tartályok szivárgása miatt (4)

7.	Zaj (9)
8.	Por (6)
9.	Ökoszennyezés járműforgalom miatt (5)
10.	Talajszennyezés peszticidek és más szaganyagok beszivárgásából, lefolyásokból (8)
11.	Talajvízszennyezés felszíni beszivárgásból (7)
12.	Légszennyezés portaforrásokból (12)
13.	Belsőterek légszennyezése (13)

A városi vezetők észrevételei által ösztönözött legnagyobb meglepetés a közlekedés és a látrányrombolás lényegesen előrébb sorolása, az általános felméréshez viszonyítva. A felszíni beszivárgás okozta talajvízszennyezés (7-vel 11-re) és a járművek okozta légszennyezés (5-ről 9-re) hátrább sorolása is meglepető.

A 3. szakmai kérdéssel a megjelöltek véleményét kértük a szociális leggyorsabbnak tartott környezeti problémáról a városban. Ennek a kérdéssel felhívta a megjelöltek figyelmét arra, hogy a kérdés megválaszolásánál nem szükséges a teljes pontban felsorolt lehetőségek közül választani. A válaszokban találkoztunk felszíni vízminőség-értékeléssel, egy új városi szennyvíztisztító telep, csatornahálózat, felszín alatti víz védelmének szükségességével, légszennyezéssel, elhanyagolt környezetekkel, a közlekedés sztruktúrával és egy új, városi szeméttelép kialakításának szükségességével.

A tárgyes kérdés a választások Baja város polgármestere szerepének eljárási feladat.

Megkérdeztük, hogy korlátlan anyagi források esetén milyen környezeti problémáknak szentelnék azonnali figyelmet. A válaszok között szerepelt az egész városra kiterjedő csatornahálózat kiépítése és egy szennyvíztisztító telep a város teljes szennyvízmenyiségének megfelelő kezeléséhez szükséges kapacitással, helyi közterületek kialakítása és fenntartása, a városot megkerülő kútjait, és újhasznosított program létrehozása és egy lakóterület városi szeméttelép kialakítása.

Az általános és szakmai felmérések közötti eltérések néhány fontos dologra világítanak rá, melyeket a következő fejezetben, az adatok kétmennyiségű táblázatban tárgyalunk.

Az adatok kétmennyiségű táblázata

Ebben a fejezetben azt vizsgáljuk, hogy a választások elsődleges környezeti problémái összefüggésben vannak-e a nemiekkel, végzettséggel, korukkal vagy jövedelmükkel.

A VÁLASZADÓK NEME

Az első kétmennyiségű táblázat a nők és a férfiak választásainak együttes vizsgálatát tartalmazza. Mint azt az előzőekben említettük, a vizsgálati csoport 34 férfiból és 48 nőből áll. A nem szerinti választások a 4. táblázatban láthatóak.

4. Táblázat

A nem szerinti fő környezeti probléma kétmennyiségű táblázata

FÉRFI	szemét
8%	szemét
5%	vízszennyezés
5%	csatornahálózat (vízkezelésel)
3%	légszennyezés
1%	utak
1%	közlekedés

1%	Belsőterek bűzei
1%	áramterhek csökkentése
1%	Sugárzás parti gyomnövényzet
14%	Nem válaszolt

Nő

16%	szemét
11%	vízszennyezés
6%	csatornahálózat
3%	légszennyezés
1%	utak
1%	közlekedés
1%	por
1%	gyökcsök okozta zaj
1%	Gemenc rehabilitáció
1%	hulladék
1%	strand fenntartása
9%	nem válaszolt

A férfi válaszokból világosan látható, hogy mindkét nem a szeméttel, a vízszennyezéssel és a csatornázással (ésben a szerelvényekkel) látta a város legfontosabb környezeti problémáit. Mindkét nem részéről problémaként jelölték az utak minőségét és a forgalmat. Két férfi választásod kérték: kiegészítő feladatok: a szagok terjedése a Belsővárosi utcákban, és a víznyelvet túlbiztosítása a Sugárzás partján, a hídtól délre kb. 400 méterre. Egy férfi elsődleges környezeti gondja a Föld förtöztettségének csökkentése volt.

A nők választásai változatosabbak voltak, mint a férfiaké. A válaszok között, melyek nem szerepeltek a férfiak választásában, megtalálhatók a Gemenci erdő rehabilitációja, a grótyámszaj, a strand fenntartása és a hulladékmozgás. Amikor a hulladékmozgásról kérdeztük, a választók kifejtették, hogy a közterületek tisztaságát be kell tartani, azokat a szomszédokkal szembe kell tartani.

A VÁLASZADÓK VÉGZETTSÉGE

A választások végzettségi szintje és a szerelték legfontosabbnak tartott környezeti probléma (melyet egyetértően kiderítették tehát fel) közötti összefüggés táblázata a 5. táblázatban látható. A vizsgálatot a következő felosztás szerint végeztük: egyetemi, felsőfokú, középfokú (gimnázium, szakiskola) és általános iskolás (képzés) végzettség. A környezeti két okozó tényezővel együtt sorozták a választások által rangsorolt problémákat.

6. táblázat:

A fő környezeti probléma és a végzettség kétmennyiségű táblázata

Egyetem	Felsőfokú
3 személy	6 személy
1 vízszennyezés	3 vízszennyezés
1 légszennyezés	3 légszennyezés
1 forgalmi	1 por
1 strandok	1 strandok
1 Belsőváros bűzei	1 nincs válasz
1 Nincs válasz	

Középfokú

8 általános
9 személy
5 vízszennyezés
4 vízszennyezés
3 csatornahálózat
2 utak
1 vízszennyezés
1 légszennyezés
1 forgalmi
1 Gemenc
1 Hulladék
1 Ozon
1 Gyomnövényzet
7 Nincs válasz

Az egyetemist, felsőfokú és középfokú végzettségű választások elsődleges környezeti gondja a szemét. Az egyetemist és felsőfokú végzettségű hasonlóan vélekedtek az első három problémát illetően. Főleg a szeméttel, hogy a választások végzettségi szint-

jének csökkentésével a „nincs villász” százalékos aránya nő.

A választások kora

A legelsőkénti környezeti gondra vonatkozó kérdésmérés táblázatát a válaszadók kora szerint is elvégeztük. A 6. táblázat a következő kétszeresített szerint ábrázolja az eredményeket: 55 év feletti, 40-55 év közötti, 25-40 év közötti és 25 év alatti életkor.

6. táblázat:

A 60 környezeti probléma és a kor
kérdésmérés táblázatának

55 feletti	40 - 55	25 - 40	25 alatt
4 csatornázás	7 szennyvíz	10 szemétt	5 vízszennyezés
4 szemétt	3 vízszennyezés	4 vízszennyezés	2 szemet
3 vízszennyezés	3 légszennyezés	3 csatornázás	1 ózon
1 zaj	3 csatornázás	2 forgalom	1 gemic
1 légszennyezés	1 utak	1 utak	4 nincs válasz
1 hulladékok	1 gyomnövényzet	1 por	
4 nincs válasz	8 nincs válasz	1 bűsbűz bírtai	
		1 Strandok	

Célszerűnek a szemétt tűnik lét korcsoport, a 40-55 és a 25-40 év közöttiek számára. Ez a második legfontosabb gondja az 55 év feletiek és a 25 évnél fiatalabbak számára. A vízszennyezés mind a négy korcsoport számára jelentőséggel bír. A 25 évnél idősebbek részéről a csatornázás szintén említendő került. A légszennyezést csak a 40 évnyi idősebbek említették.

A VÁLASZADÓK JÖVEDELMEI

A családi jövedelmeket 5 csoportra osztottuk: 1 millió forint feletti, 500 ezer - 1 millió közötti, 200 ezer - 500 ezer közötti, 150-200 ezer közötti és 150 ezernél kisebb jövedelmekre.

Az évi 1 millió forintnál több jövedelemmel rendelkezők a szemetet, a légszennyezést és a Szeged környezeti problémáit nevezik meg. Az évi 500 ezer és 1 millió forint közötti jövedelemmel rendelkezők előleges gondja a vízszennyezés, a légszennyezés, a por, a forgalom, a Gemic; elővilláz és a helyi strand volt. Egy szemétt nem adott választ. Azok számára, akik 200 ezer és 500 ezer forint közötti jövedelemmel rendelkeznek az előleges problémák a szemetet leszámítva, a vízszennyezés, a forgalom, az utak állapota és a gázfűtések voltak az évi. Ebben a kategóriában 11 személy nem válaszolt. A 150 ezer és 200 ezer forint közötti jövedelműek fő gondjaikat a csatornázás, a víz- és légszennyezés szerepelt. Öten nem válaszoltak erre a kérdésre. A 150 ezernél kevesebb jövedelemmel rendelkezők esetében a vízszennyezés és az utak állapota jelentette az alapproblémát.

Az általános felmérés alapján, néhány egyéb érdekesség híve más adatok kérdésmérés táblázatához került. Például azok az emberek, akik a csatornázást jelölték a város legfontosabb problémáiként Jászvásáron és a Belvárosban élnek, a légszennyezés a Katonavárosban, Kiszvárolyban és Szerénylason élők számára volt fontos, és a szemétt a Józsefvárosban, Szerénylason, katonavárosban, Kiszvárolyban és a Belvárosban élők számára jelentett alapvető környezeti gondot.

Következtetések és összefoglalás

Ezzel a projekttel a célja a bajai közvélemény városi környezeti kapcsolatos alapvető problémáinak feltárása és vizsgálata. Harmadik feladat, a

lakosság válaszainak összegzése a városi vezetők és a környezetvédelem területén dolgozó szakértők szűk csoportjának véleményével. Végzetül az adatok kérdésmérés táblázatára azok előtérítésére, hogy a választadók nemcsak, koruk, végzettségük és jövedelmük kérdéseinek vas-e hatása választalra. A város lakóinak környezeti tudatosságára vonatkozó, szignifikáns adatokat is gyűjtöttünk. A tanulmány eredményeit felkínáljuk a helyi közigazgatásnak, a városi környezetvédelmi feltevéseknek és a sajtónak.

Amikor a környezetvédelem területén dolgozó, az általános tanulmányok nagyobb hangsúlyt kell helyeznie a város lakóinak véleményére, mint a rangsorolásokra. Habár a magyarok között is kevés információt hordoznak, a város lakóinak inkább jelzi a közvélemény gondját. Az általános és szakmai eredményeket az alábbi táblázat összegzi.

Általános felmérés	Szakmai felmérés
1. szemétt	légszennyezés
2. felszín vizek szenny, árfogó	csatornahálózat
3. árfogó csatornahálózat	Felvez. alatti vizek védelme
4. Légszennyezés	Higiénikus lakóhely
5. Utak állapota	felszín vizek védelme
6.	Szennyvíztisztító létesítmény

Az általános felmérésből csak a leggyakoribb problémákat vizsgálottuk, a szakmai felmérésből pedig a városi vezetők és a szakértők által megjelölt problémák mindegyikét. A kezű egybevetése vannak hasonlóságok, de nem fordítva, vannak eltérések. Például a közvélemény nem igényelt egy higiénikus szeméttelátó, vagy szennyvíztisztító létesítményt. A szakmai válaszok között pedig nem szerepelt a szemétt, amely az általános felmérés ismertetésénél visszatért, a város legnagyobb problémájaként került kérdés volt.

A szakértők és az általános felmérés válaszadói véleményének eltérései a lakosság részéről egy tudatosított hiányt tükröznek a város leggyakoribb problémáival szemben. Amikor a helyi közigazgatás számára elkerülni az idő, hogy elválni kell, mely problémákat részeseik előtérítésre, akkor szükséges volt a lakosság egyetemes támogatása az egyes beruházást igénylő projektekkel. Az ilyen tanulmányok egy előzetesített ábrázolások, így a helyi közigazgatás körében ismételt ösztönözhet. Ebből következően az előzetesített válaszok során előtérítésre a politikai megfontolás.

A rangsorolást (3. táblázat) érdemes megvizsgálni, hogy alapvető eltérések mutatkoznak a városi forgalom, a távívnyomolások és a gázfűtés megvalósulása, a távívnyomolások és a gázfűtés megvalósulása, a távívnyomolások és a gázfűtés megvalósulása táblázatát az is bizonyította, hogy a nem, a végzettség és a jövedelem igazán nem befolyásolta az általános felmérés válaszadói. A szemétt tűnt az egyik legfontosabb problémának.

Mint a bevezetőben már említettük, Baján nincsenek jelenleg környezeti problémák, csak lakók feltevéseiről beszélhetünk. Baján nem készült, és a nagy léptékű koncentrációja okozta problémák hiányával. Így tűnik, a város infrastruktú-

rális fejlesztése elmaradt. Ha Baja egy, a környékre és a városra épít, egészséges gazdaság szeretne fejleszteni, a város környéki korszerű fejlesztést igényelnek olyan gyorsan, ahogy azt a pénzügyi keretek lehetővé teszik. Baja jelenleg számos területen rendelkezik, mely a környék környezeti problémáival és a közterület fenntartásával erőltethet. Például a szemétt elkerülésével és az illalagis szeméttelátó feltevéseivel. A közterület menti közterületet rendszeresen kellene tisztítani. Ez nem azt jelenti, hogy a városi vezetők, csupán épületet igényelnek. Biztos vagyunk abban, hogy a város fejlesztése, végül a város lakói számára jelentene hasznot. A legnagyobb problémát most a pénzügyi és politikai támogatás megszerzése jelenti, hogy a városnak megvalósítható legyenek és a városi vezetők, melynek eredménye szerint ez a dolgozat a kezdete, valamint az együttműködéssel térni előtérítésre.

UTÓSZÓ

Befejezésre a helyi közigazgatás kapcsolatos gondolatokat fejtenénk ki néhány mondatban, csupán azért, mert ezek sokszor megfogalmazták. Ezek a gondolatok természetesen egy látogató szempontra kerülnek. Úgy érezzük Baja legnagyobb problémája a csatornahálózat, amely igazán szükséges volt egy új csatornahálózat megvalósítása. Ezek ugyan költséges beruházások, de biztos vagyunk benne, hogy az Európai Unióval és egyéb, nemzetközi alapvetésekkel és bankokkal létezők olyan programok, melyek pénzügyi támogatást nyújtanak a fejlődéshez. Ezzel közvetve ismét előtérítésre kell, ha a közvéleményben sikerül akarunk elérni.

Amíg nem lesz világos ezeket a nagy projektek, melyek dolgozatunkat kérdésmérés környezeti problémáinkat programok. Ez utóbbiak a helyi általános lakóinak és a 1986-szigetűi fejlesztési Kormányzatban lennének megvalósíthatóak a városi vezetők. Olyan szemétt, mint a Környezetvédelmi Világnap és a Föld napja is a 2000 éves követésük lehetnek származó család számára. A város igényli ezeket a tevékenységeket a teljes oldalsal történő végrehajtás, és az ilyen munkát végző emberek végzettségük, a városnak tartoznak igen nagy mértékben, mely végül az előzetesített kérdésekkel kezesszül a helyi közigazgatással hasznosul.

Végül előtérítésre kell tenni a szemétt megvalósítását. Nagyon gyorsan minden szemétt, különösen cigaretták eldobását elkerülni emberek. Az embereknek meg kell tanulniuk kiterjeszteni is így viselkedni, mintha otthon lennének. En a szeméttel szigorú büntetéseket javasolunk. Amennyiben valaki nem képes kiterjeszteni a város, lehetősége lenne közhatalom munkálatok szeméttel gyűjteni, mely a város számára előtérítésre végzési, mely a város számára előtérítésre.

A közterületi vilámkorok. A város lakóinak támogatásuk kell tudatosítani, hogy a városi vezetők és a lakók is megértik. Ezt meg kell érteni, hogy a város lakókat az az szándék, hogy Ausztria helyett tartja, melyben a közterületi lévő szemétt a főként zajt.

Bajának szép a környezete, csupán több területet igényel mindenki részéről. A múltban a Környezetvédelmi mindenféle fejlesztés, most a politikai támogatás követően, az embereknek segít megvalósítani a feltevéseiket. Ezen vilámkorok egyik legnagyobb mellettsége a szabadság feltevése. Gyakorlatok ezt a szabadságot egészségesen, ha megvan az az, akkor a gyermek-életet.



ROYAL TIPO NYOMDA

Telephely: 6500 Baja Dózsa Gy. út 30.

Tel.: 79/323-588

Szolgáltatásaink:

Nyomtatványok, brossurák, plakátok, szórólapok,
különbéféle meghívók, névjegykártyák készítése.

Kedvező áron, rövid határidővel, széles választékkal
állunk megrendelőink szolgálatára.

Megrendelések felvétele és kiadása:
hétfőtől-péntekig 8⁰⁰-tól 16⁰⁰-ig

**KIADVÁNSZERKESZTÉS
ÚJSÁGOK, KÖNYVEK SZEDÉSE,
REKLÁMTERVEK KÉSZÍTÉSE
SZÍNES PROSPEKTUSOK.**

(kis példányszámban is!)



*Baja,
Bezerédj u. 12.*

**Tel./fax:
79/322-258**

BAJAI HONPOLGÁR

Független Város- és Környezetvédő
Lap
Megjelenik minden hónap első napján

Felőlős szerkesztő:
GYULAVÁRI JÓZSEF

A szerkesztőbizottság elnöke:
Bánáti Tibor

A szerkesztőbizottság tagjai:
Dr. Dániel József, Jász Anikó, Kalo-
csa Béla, Dr. Laki Ferenc, Dr. Soly-
mos Ede, Schmidt Antal, Dr.
Schwalm Pál

Kiadja a Bajai Honpolgár Alapítvány
Postacím:
6500 Baja, Oltványi Imre u. 14.

Nyomdai munkák:
Royal Tipo Hírdnyomda
6500 Baja, Dózsa Gy. út 30.
Tel.: 79/323-588